

HÖGSKOLAN
Dalarna

Lärarprogrammet

Examensarbete, 15 hp

vt 2008

Kurs: Pedagogiskt arbete III

Ett medieanalytiskt perspektiv på bildundervisning?

En kvalitativ studie av bildlärares tankar och arbete i dagens gymnasieskola

Uppsatsförfattare: Susanna Géczi
Handledare: Helena Danielsson

Sammandrag:

Denna uppsats handlar om fenomenet att införa ett medieanalytiskt förhållningssätt inom gymnasieskolans bildundervisning. Studien har bestått av tre sammanhängande delmoment:

1. Kvalitativa intervjuer har utförts med fem bildlärare, 2. Medieanalytiska lektionsprototyper har utprovats i tre klasser på Estetiska programmet vid tre separata gymnasieskolor, 3. Utvärderingar av de tre lektionsprototyperna har utförts med studiens lärare.

Resultatet av studien påvisar variationer i bildlärares syn och tillvägagångssätt på arbete kring medieanalys i bildundervisningen. Vidare innehåller studien även konkreta lektionsförslag på hur undervisning av detta slag kan bedrivas. Begrepp och innehåll problematiseras utifrån dagsaktuell diskussion kring digital kompetens, formuleringar i skolans styrdokument samt forskning kring mediealfabetisering. I slutsatsen betonas framförallt att mediereflekterande undervisning inom ämnet bild har en given plats – och kan utföras på olika sätt.

Nyckelord: medieanalys, medieövningar i bildämnet, ämnesintegration, estetiska lärprocesser.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	4
1.1	Inledning	4
1.2	Syfte	4
1.3	Frågeställningar	4
1.4	Begreppsdefinition	5
2	Metod	6
2.1	Genomförande och Material	6
2.1.1	Förundersökning	6
2.1.2	Lektionsgestaltning	6
2.1.3	Utvärdering	6
2.2	Urval	7
2.2.1	Alpha-skolan	7
2.2.2	Beta-skolan	7
2.2.3	Delta-skolan	7
3	Bakgrund	8
3.1	Skolan och den ”giltiga” kunskapen	8
3.2	Kultur och Estetik i skolverksamheten	9
3.3	Mediebruk och medieanalys i skolans verksamhet	10
4	Resultat	12
4.1	Moment 1: Förundersökning	12
4.1.1	Sammanställning av kvantitativa intervjusvar	12
4.1.2	Sammanfattningar av informanternas intervjusvar	13
4.2	Moment 2: Lektionsgestaltningar	14
4.2.1	Lektionsprototyp I: Att gestalta representationer i film	14
4.2.2	Lektionsprototyp I: Resultat av elevernas gestaltningar, Delta-skolan	16
4.2.3	Lektionsprototyp II: Att bearbeta och gestalta en löpsedel	17
4.2.4	Lektionsprototyp II: Resultat av elevernas gestaltningar, Alpha-skolan	18
4.2.5	Lektionsprototyp III: Att gestalta ett målgrupps byte	19
4.2.6	Lektionsprototyp III: Resultat av elevernas gestaltningar, Beta-skolan	20
4.3	Moment 3: Utvärdering	21
4.3.1	Sammanställningar av pedagogernas enkätsvar	21
4.4	Sammanfattning av delmomentens resultat	23
4.4.1	Korsgranskning av empiriska data kontra uppsatsens frågeställningar	23
5	Analys och diskussion	26
5.1	Potential och problematik kring estetiska lärprocesser och ämnesöverskridande undervisning	26
5.2	Behovet av medier och vardagsestetik i undervisningen	27
5.3	Avsaknaden av mediekunskap i gymnasieskolan	28
5.4	Komponerandet och genomförandet av de medieanalytiska lektionsprototyperna	29
6	Summering	31
7	Källförteckning	33
7.1	Tryckta källor	33
7.2	Elektroniska källor	33
7.3	Film källor	34

8 Bilagor.....35

Bilaga 1. Informationsbrev inför undersökningar	
Bilaga 2. Informationsbrev inför deltagande vid lektionsprototyp	
Bilaga 3. Underlag för lärarintervjuer	
Bilaga 4. Lärarintervju nr 1, 2008-04-21 (Alma)	
Bilaga 5. Lärarintervju nr 2, 2008-04-21 (Anna)	
Bilaga 6. Lärarintervju nr 3, 2008-04-22 (Belinda)	
Bilaga 7. Lärarintervju nr 4, 2008-04-22 (Britta)	
Bilaga 8. Lärarintervju nr 5, 2008-04-23 (Dana)	
Bilaga 9. Uppgiftsbeskrivning nr 1: Att gestalta representationer i film	
Bilaga 10. Uppgiftsbeskrivning nr 2: Att bearbeta och gestalta en löpsedel	
Bilaga 11. Uppgiftsbeskrivning nr 3: Att gestalta ett målgruppsbyte	
Bilaga 12. Underlag för lektionsutvärdering	

Bilder

Bild 1. Dokumentation Delta-skolan.....	16
Bild 2. Dokumentation Delta-skolan.....	16
Bild 3. Dokumentation Delta-skolan.....	16
Bild 4. Dokumentation Alpha-skolan.....	18
Bild 5. Dokumentation Alpha-skolan.....	18
Bild 6. Dokumentation Beta-skolan.....	20
Bild 7. Orginalförpackning.....	20
Bild 8. Dokumentation Beta-skolan.....	20

Figurer

Figur 1. Cyklisk relationsmodell.....	8
Figur 2. Redogörelse Lektionsprototyp I.....	15
Figur 3. Redogörelse Lektionsprototyp II.....	17
Figur 4. Redogörelse Lektionsprototyp III.....	19

Tabeller

Tabell 1. Kvantitativa intervjuresultat.....	12
Tabell 2. Resultat av enkätutvärdering.....	21

1 Introduktion

1.1 Inledning

I dagens högteknologiska informationssamhälle exponeras vi ständigt för en mängd massmediala intryck i både audio- och visuell form. Dessa ständigt kommunicerande medier har med tiden blivit till ett naturligt inslag i våra vardagliga liv, men hur påverkar de oss egentligen?

I gällande Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) uttrycks en strävan för att::

Till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället/.../Eleverna skall också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informations flöde och snabb förändringstakt/.../Eleverna skall träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.¹

I syfte att förverkliga dessa intentioner kan det därför tänkas att medier och mediereflektion som ämnesområde borde ges ett större utrymme i dagens skola. Och kanske kunde ett ökande av mediala teman/hjälpmiddel i undervisning rent av fungera som ett sätt för skolan att ta till vara ungdomarnas egen kultur i skolarbetet?

Som forskningsområde är detta tema dock väl vidsträckt för att rymmas inom ramen för denna uppsats. Av detta skäl har jag som blivande bildlärare för gymnasieskolan valt att fokusera kring mitt eget ämnesområde.

Studien som presenteras här utforskar via personliga intervjuer bildlärares inställning och arbete kring mediereflektion i bildundervisningen vid gymnasieskolans estetiska program. Som led i studien får dessa lärares tankar bilda underlag för mitt utvecklande och genomförande av tre experimentella lektionsprototyper på temat. Denna typ av mediereflekterande undervisning är inte nödvändigtvis knutet till bildområdet, utan är fullt möjligt att utföra även inom andra ämnen. Kanske finns det till och med potential för det mediala ämnesområdet att fungera som plattform för lärares möten över ämnes- eller programgränserna?

1.2 Syfte

Syftet för denna uppsats är att med utgångspunkt i intervjusvar från fem bildlärare vid tre gymnasieskolor utforma och utföra tre medieanalytiska lektionsprototyper. Ambitionen bakom designandet av dessa lektionsprototyper är, utifrån ett vidare syfte, att bidra med inspirerande exempel på hur inkludering av medier i bildundervisningen kan fungera som källa till reflektion för att närma sig teoretiska och etiska frågeställningar kring bildkommunikation.

1.3 Frågeställningar

Här följer de frågeställningar som tjänat som utgångspunkt för arbetet:

- Hur tänker/undervisar bildlärare på Estetiska programmet utifrån dagens kursplaner i frågor rörande Medieanvändning och Medieanalys ?
- Anser sig bildlärare sakna ”verktyg” i detta arbete, och i så fall vilka?
- Förekommer samarbete över ämnesgränserna inom detta tema?
- Hur kan medieanalys vävas in i ordinarie bildundervisning?
- Hur uppfattar undersökningens informanter inkludering av ett mediepedagogiskt perspektiv i bildundervisningen?

¹ http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf (Lpf 94, s. 5) 2008-05-25

1.4 Begreppsdefinitioner

I detta avsnitt resonerar jag med stöd i relevanta källor fram mina definitioner av begreppen: media, massmedia, mediepedagogik och medieanalys.

I Peter Gärdenfors artikel ”Media och berättande”² används mediebegreppet som betecknande för den typ av hjälpmedel som människor genom tiderna använt sig av för att berätta, kommunicera, lagra eller sprida information³. Historiskt kan mediala uttrycksformer därmed sägas ha existerat sedan mänsklighetens begynnelse. Som exempel på historiska medier räknar Gärdenfors: mimik, dans, tal, bilder, skrift, tryckta böcker, fotografier, inspelat ljud, tecknad serie, film, datorer, TV samt multimedia⁴. Från mediebegreppet är steget inte långt till definitionen av ordet massmedia. På web-encyklopedin Wikipedia återges dess innebörd som följer:

Massmedier eller massmedia är en term för att definiera den delen av media som specifikt inriktar sig på en väldigt bred publik, såsom invånarna i en stat.⁵

Med andra ord särskiljer sig begreppen genom att de massmediala syftar till ett mångfaldigande av sitt berättande i syfte att nå ett stort antal mottagare. Historiskt sett kan därmed t ex målningar, sånger, böcker, grafiska blad, dramer och fotografier räknas som en form av massmedier⁶. Under århundraderna och fram till idag har det dock utvecklats effektivare sätt att mångfaldiga budskapen på. Mest framträdande av dagens massmedier är television, internet, radio och dagspress.

Att utöva en mediepedagogisk undervisning innebär i sin tur nyttjandet av mediala hjälpmedel i syfte att berika undervisningens kunskapsförmedling och kommunikation. Ett exempel på ett mediepedagogiskt förhållningssätt till undervisning kan som tex Gärdenfors påpekar vara att utveckla elevernas hantering av mediala hjälpmedel för kunskapssökning⁷. Men mediepedagogisk undervisning kan även utövas på andra sätt. I avhandlingen *Införande av mediekunskap i skolan: ett pedagogiskt problem? En fallstudie i Uruguay*⁸ av Ana Graviz berörs t ex de multimediala och visuella mediernas positiva inverkan vid inläraning. Användandet av medier som aktiverar flera sinnen sägs enligt Graviz generellt öka undervisningens tillgänglighet samtidigt som den även lämpar sig för att komma runt inlärningsvårigheter⁹. I tillväxten av mediebruket i samhället parallellt med dess inträde i skolundervisningen har det förutom förmågan att kunna hantera dessa hjälpmedel även växt fram ett behov av att kunna tolka och analysera deras budskap. I Graviz avhandling definieras och motiveras läskunnigheten av mediala uttryck enligt följande:

Att introducera mediekunskap i skolans undervisning liknar en alphabetiserings-process i mediatexternas olika språk. För att kunna ”läsa” eller dekodifiera dessa texter bör läsaren känna till de olika koder och system av koder som texterna är producerade av.¹⁰

Dessa tankegångar påminner om definitionen av den nya digitala kompetensen som EU önskar utveckla hos sina framtida medborgare¹¹. Kompetensen inbegriper en kombination av kunskap, färdighet och attityder kring digital hantering, vilka enligt Skolverket inom en snar framtid förväntas stå formulerade i alla skolans kursplaner¹².

² <http://itforpedagoger.skolutveckling.se/> (se Media och Berättande) 2008-05-28

³ Ibid. s 1-2

⁴ Ibid. s 2

⁵ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Massmedier> (2008-06-10)

⁶ Ibid. Massmedier (2008-06-10)

⁷ <http://itforpedagoger.skolutveckling.se/> (se Media och Berättande s 19) 2008-05-28

⁸ Graviz, A. (1996). *Införande av mediekunskap i skolan: ett pedagogiskt problem? En fallstudie i Uruguay*.

⁹ Ibid. s 30-31

¹⁰ Ibid. s 39

¹¹ http://eurlex.europa.eu/lexuriserv/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf (2006-06-01)

¹² <http://www.skolverket.se> (se Skolverkets rapport om Digital kompetens) 2008-06-01

2 Metod

Denna kvalitativa studie baserar sig på lärarintervjuer, lektionsprototyper och lektionsutvärderingar. Under detta kapitel följer närmare presentationer av processens genomförande, metodteori och urval.

2.1 Genomförande och material

De undersökningar som utförts har bestått av två separata men sinsemellan sammanhängande besöksmoment vilka omfattat lärare och elever på Estetiska programets Bild och form-inriktning vid tre separata gymnasieskolor. Inför dessa besöksfällen skickades informationsbrev ut till skolorna i syfte att upplysa och förbereda respektive deltagare inför kommande moment. Dessa informationsbrev utformades i enlighet med Forskningsetiska nämndens instruktioner för denna typ av dokument¹³ och återfinns för närmare granskning under bilagorna 1 och 2.

2.1.1 Förundersökning

Det första av undersökningens besöksfällen bestod i utförandet av personliga intervjuer med var och en av de fem bildlärarna (hädanefter benämnda som informanterna). Valet av att utföra detta genom kvalitativa intervjuer baserades på strävan att upptäcka informanternas personliga uppfattningar beträffande mediebruk och medianalys i undervisningen. Denna intervjuteknik rekommenderas i boken *Forskningsmetodikens grunder* av Patel och Davidsson¹⁴ då avsikten är att erhålla den typ av personliga svar som denna uppsats kräver. Intervjuerna dokumenterades vid utförandet med en bandspelare och har efter detta renskrivits. Intervjuerna återfinns i sin helhet i bilagorna 4-8.

2.1.2 Lektionsgestaltning

Det andra av dessa besöksmoment innebar utförandet av tre medianalytiska lektionsexperiment vilka genomfördes under min ledning i respektive Bild och form-klass, gymnasiet åk 2. De förberedelser samt undervisningsmaterial som dessa utföranden krävde bestod dels i formulerandet av tre uppgiftsbeskrivningar, men även i insamlandet/sammanställandet av diverse introduktions-material, såsom: en kortfilm, två reklamfilmer samt två Power point-bildspel. Av detta material återges lektionernas uppgiftsbeskrivningar som bilaga 9-11. Vid tillfället för lektionernas genomförande utfördes även en fotografisk dokumentation av elevernas arbeten, vilken redovisas i uppsatsens resultatkapitel.

2.1.3 Utvärdering

I studiens sista led ombads de lärare som deltagit under lektionerna att via kvantitativa enkäter utvärdera respektive lektion. Detta moment skedde i syfte att insamla *feedback* och idéer kring lektionsprototypernas användbarhet, samt inför framtida utveckling av liknande lektionsmodeller. En sammanställning av lärarnas respons återfinns under uppsatsens resultatdel i tabell 2. (se 4.3.1).

¹³ http://www.du.se/Templates/InfoPage_____4238.aspx?epslanguage=SV (Mall för informationsbrev) 2008-06-01

¹⁴ Patel, R. & Davidsson, B.(1994). *Forskningsmetodikens grunder*, sidan 78

2.2 Urval

Ovan beskrivna undersökningar har omfattat lärare och elever på Estetiska programmets Bild och form-inriktning vid gymnasieskolor belägna i tre mellansvenska kommuner. Urvalet av deltagare har totalt bestått av 5 bildlärare samt 21 elever. Valet av skolor och informanter motiveras av verksamhet med estetiskt program. Angående två av skolorna motiveras valet av personligt tidigare samröre. I det tredje fallet har skola och lärare valts på grund av geografisk närbelägenhet. Nedan följer en kort presentation av de tre skolorna med sina respektive bildlärare. I syfte att skydda de deltagandes identiteter har alla eventuella person-, institution- och ortsnamn fingerats. I detta avseende stödjer jag mig på Högskolan Dalarnas etiska regler för uppsatsskrivning¹⁵.

2.2.1 Alpha-skolan

Alpha-skolan är en gymnasieskola belägen i en mindre mellansvensk stad. Skolan som är stadens enda gymnasium, uppfördes på sin nuvarande plats året 1976 efter att ha "växt ur" sina tidigare lokaler. Sedan dess har skolan expanderat ytterligare och hyser i dag en elevpopulation på ca 1500 elever fördelade över 14 nationella, samt ett Individuellt program. Skolans Estetiska program startades upp 1994 och erbjuder både Bild- samt, Musikinriktning. För undervisningen inom programmets Bildinriktning står de två bildlärarkollegorna (här kallade) Alma och Anna vilka båda arbetat på skolan i 40 respektive 30 år. Båda dessa lärare ingår i min studie.

2.2.2 Beta-skolan

Beta-skolan har sina anor från 1940-talets folkskola men har över tiden utvecklats till ett gymnasium. Skolan erbjuder 12 nationella, 1 specialutformat samt 1 individuellt program till sina 960 registrerade elever. Ett av dessa nationella program är det Estetiska programmet med Bild- eller Musikinriktning. Detta program startades upp år 2001 på initiativ av bl.a skolans två bildlärare (här kallade) Belinda och Britta. De båda lärarna har 16 respektive 28 år erfarenhet inom bildläraryrket, varav de tjänstgjort 6 respektive 12 år vid Beta-skolan. Båda dessa lärare ingår i min studie.

2.2.3 Delta-skolan

Denna skola har sedan invigningen 1957 utvecklats från en verkstadsskola i landstingets regi till att bli en kommunal gymnasieskola. Delta-skolan hyser idag 1080 registrerade elever fördelade över 7 nationella, samt ett individuellt program. Skolan kan sedan 1994 erbjuda sina elever att studera vid det Estetiska programmet, som idag består av inriktningarna: Bild, Musik, Dans, Teater och Textil. Es-programmets Bildinriktning leds av tre bildlärare vilka parallellt även bedriver eget konstnärskap. En av dessa tre är bildläraren/textilkonstnären som (här kallad) Dana. Med sina 35 år inom yrket har hon tjänstgjort på Delta-skolan sedan 1994 då hon etablerade det Estetiska programmets Bildinriktning på skolan. Denna lärare ingår i min studie.

¹⁵ http://www.du.se/Templates/InfoPage____4238.aspx?epslanguage=SV (Blankett för etisk egengranskning) 2008-05-25

3 Bakgrund

Här följer presentationer av för uppsatsen väsentlig litteratur och teori. En övergripande syn på estetiska lärprocesser, kultursatsningen liksom mer precisering kring mediebruk och medieanalys i skolans verksamhet har varit mina fokus vid litteraturstudiet. Aktuella aspekter kring digital kompetens som en ”nyckelkompetens” beskrivs också i kapitlet.

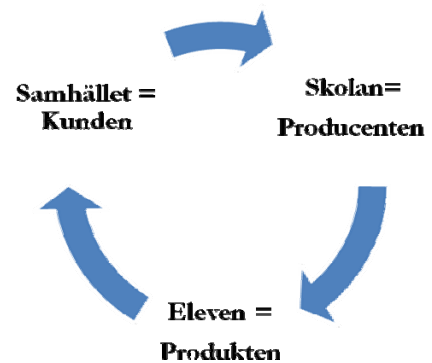
3.1 Skolan och den ”giltiga” kunskapen

I Läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) framhålls tydligt skolans uppdrag:

Huvuduppgiften för de frivilliga skolformerna är att förmedla kunskaper/.../Utbildningen skall främja elevernas utveckling till ansvarsställande människor, som aktivt deltar i och utvecklar yrkes- och samhällslivet/.../Skolan har uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället.¹⁶

Det primära syftet med skolan är att på samhällets uppdrag utbilda elever som vid skolavslutningen dels är rustade för att ta plats i samhället, men också för att delta i utvecklandet av dess framtida form. För att härddra denna relation skulle man till viss del kunna likna förhållandet mellan skola, samhället och eleven vid marknadsekonomin *Producent* → *Konsument* → *Produkt* - relation. Denna definition ger dock inte symbiosen full rättvisa, utan relationen bör enligt mig snarare beskrivas likt illustrationen här intill (se Figur 1.)

Orsaken till denna cykliska relationsmodell ligger nämligen i att eleven till skillnad från en produkt i vanlig bemärkelse inte är ”passiv” utan snarare bidragande för modellens framåtrörelse. Om skolan till elevens skolavslut har lyckats med sitt utbildningsuppdrag blir eleven nu redo att börja återgälda samhället för sin fostran och utbildning genom att bidra till dess uppbyggnad och utveckling. Av denna anledning har skolan som utbildare av dessa framtidens medborgare ett enormt ansvar för att de kunskaper och värderingar som sprids är av giltig karaktär.

Figur 1. Cyklisk relationsmodell

I Holmlunds bok *Vad har kvalitet med skolan att göra?*¹⁷ påpekar Eva-Britt Sundin genom sin artikel ”Lärande i en ny tid”¹⁸ nödvändigheten av att omvärdera synen på kunskap i dagens skola. Hon menar att de kunskaper som skolan lär ut bättre måste anpassas utifrån den tekniska och multimediala tillgänglighet som faktiskt kännetecknar vårt samhälle idag. Som exempel för sitt resonemang tar Sundin upp Internet-mediet som en potentiell källa till information och kunskap. I sin text framhåller hon även att ”Det räcker helt enkelt inte längre att lära sig fakta utantill”, utan att skolan istället bör försöka ta vara på de ”faktauppgifter som flödar omkring i alla kommunikationssystem”¹⁹. Men för att detta skall fungera tillägger Sundin även att ett samhälle med denna typ av kontinuerliga teknikutveckling och kommunikationsflöde även behöver ”invånare med en mycket god förmåga att sortera, granska, bedöma, ta ställning, fatta beslut” för att kunna ”delta i samhällslivet på ett aktivt sätt.”²⁰. Denna högst relevanta diskussion kring skolans behov av att utvecklas i samklang med sin samtid uttrycks även i läroplanens ord:

¹⁶ http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf (Lpf 94, s. 6) 2008-05-25

¹⁷ Holmlund, K.(red.), (2004). *Vad har kvalitet med skolan att göra?*

¹⁸ Sundin, E. ”Lärande i en ny tid” Holmlund (2004) *Vad har kvalitet med skolan att göra?*

¹⁹ Ibid. s 112

²⁰ Ibid. s 111

Skolans uppdrag att förmedla kunskaper förutsätter en aktiv diskussion i den enskilda skolan om kunskapsbegrepp, om vad som är viktig kunskap i dag och i framtiden och om hur kunskapsutveckling sker.²¹

Med andra ord kan det ses som en god ide för dagens skola att påbörja en revidering av sin kunskapssyn genom att först och främst rikta blicken mot eleverna och samtiden.

3.2 Kultur och Estetik i skolverksamheten

År 2004 startade på regeringens uppdrag ett nationellt utvärderingsprojekt kring rådande barn- och ungdomskultur. Utgången av denna utredning resulterade i rapporten SOU 2006:45 *Tänka framåt men göra nu -så stärker vi barnkulturen*²², som påvisade en rådande undermålighet i kulturarbetet med/för barn landet över. Särskilt kritiserad blev inte minst skolan för sitt generellt dåliga arbete i att främja pedagogisk verksamhet med barn och ungdomskultur. En positiv utgång av utredningens negativa bild blev dock den statliga satsning som därefter kom till stånd, med syftet att stärka och utveckla barn- och ungdomskulturen i samhället. Som ett av resultaten tilldelades Statens kulturråd uppdraget att stärka och vidareutveckla arbetet med kultur i skolan. Fokus har då även gällt mediepedagogiskt inriktade verksamheter.

I direktiven för denna kulturella satsning påpekade regeringen i enlighet med FN's barnkonvention betydelsen av varje enskilda skolas inställning till estetisk och kreativa läroprocesser som väsentlig för elevernas möjligheter att utnyttja sin rätt till kulturen och det egna skapandet. I regeringens direktiv uttrycks vidare att skolans arbete med kultur och kreativitet inte bör kunna" skiljas från den pedagogiska verksamheten i övrigt"²³. I samband med detta påpekas även att denna typ av kulturella och skapande verksamhet inte heller "kan vara förbehållet vissa ämnen eller aktiviteter", utan att det snarare bör ske en samverkan mellan teoretiska och praktiskt-estetiska ämnen i skolan²⁴. I syfte att uppfylla regeringens krav borde kulturen och estetiken därmed bejakas mycket mer i skolans dagliga verksamhet. Detta dock inte minst med kulturen som innehåll utan även som arbetssätt och läroprocess. Men regeringen är inte ensam om att påpeka detta. I skolutvecklingsrapporten *Kultur och estetik i skolan*²⁵ uttrycker sig författarna Thavenius och Aulin-Gråhamn om tillskottet av estetik i skolan på följande sätt:

Arbetet med kultur och estetik i skolan kan utveckla skolans kultur- och kunskapssyn, undervisningens former och innehåll och kvalificera läroprocesserna i skolans alla ämnen och kunskapsområden.²⁶

Vidare spekuleras i rapporten kring varför inkluderandet av estetik i läroprocesserna tycks så svåretablerat i skolan. Som svar på detta framhåller författarna två möjliga förklaringar. Dels utpekas lärarnas bristande erfarenheter kring denna typ av arbete och förhållningssätt som en bov i dramat, och dels påpekas även läroplanernas brist på tydligt formulerade mål för hur ett kultur- och estetikbejakande arbete bör gå till. Ord som *estetiska läroprocesser* och *kulturarbete* lyser nämligen med sin frånvaro i Lpf 94's formuleringar. Men för den som förmår läsa mellan raderna uttrycks däremot att kunskap "inte är ett entydigt begrepp"²⁷ samt att det kan komma "till uttrycka i olika former"²⁸. Vidare påpekas även att det inom all undervisning bör ske ett samspel mellan "fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet" för att eleverna skall uppleva "överblick och

²¹ http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf (Lpf 94, s. 6) 2008-05-25

²² <http://www.regeringen.se/sb/d/6293/a/62760> (SOU 2006:45) 2008-05-10

²³ <http://www.sou.gov.se> (Se Barnkultur-direktiv) (2008-05-25)

²⁴ Ibid.

²⁵ Thavenius, J. & Aulin-Gråhamn, L.(2003). *Kultur och estetik i skolan* Rapporter om utbildning 9/03, Malmö högskola <http://hdl.handle.net/2043/1282> 2008-06-14

²⁶ Ibid. s 10

²⁷ http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf (Lpf 94, s. 6) 2008-05-25

²⁸ Ibid. s 6

sammanhang” i sina kunskaper. Med andra ord kan dessa rader sägas förespråka att utbildningens form skall erbjuda eleverna möjligheter till att uttryck och utöva sina kunskaper på olika sätt. Samtidigt tycks formuleringarna även indirekt efterfråga en slags tematisk ämnesintegration i syfte att ge eleverna en heltäckande kunskapsbild. Därmed synes läroplanens vida och oprecisa formuleringar inbjuda till ett stort tolkningsutrymme gällande undervisningens utformning. Detta motiverar i sin tur inkluderingen av estetiska läroprocesser i skolans verksamhet men även estetiken som potentiell plattform för tematiska och ämnesövergripande samarbeten.

3.3 Mediebruk och medieanalys i skolans verksamhet

I direktiven för EU's rekommendationer om nyckelkompetenser för livslångt lärande från 2006 benämns en av de nya kompetenserna digital kompetens²⁹. I skrivelsen definieras detta begrepp som en kombination av ”kunskap, färdighet och attityder anpassade till det aktuella området”.³⁰ För närvarande arbetar Skolverket, Myndigheten för skolutveckling och KK-stiftelsen, med att utreda hur denna kompetens skall gestalta sig i skolans styrdokument. I en text på skolverkets hemsida uttrycker Jan Schierbeck (en av projektledarna) att ”det viktiga är att det blir ett naturligt inslag i undervisningen”. Schierbeck poängterar även vikten av att skolorna ”inte ser det som att de bara ska köpa in fler datorer och på det viset garantera eleverna en digital kompetens”. Han menar att begreppet konkret kan komma att innebära allt från ”att kunna hantera en dator eller en mobiltelefon och dess program-varor” till att utveckla en ”kritisk och reflekterande attityd till IT”³¹. Därmed tycks det inom en snar framtid bli obligatoriskt för skolan att mer frekvent handskas med ett mediebruk och medieinnehåll. Förhoppningsvis kommer detta utvidgande av kunskapsbegreppet även göra skolan mer uppmärksam på den digitala och analoga (medie)kultur som kommit att utgöra vår vardag.

I boken *Skolan och den radikala estetiken*³² påpekar Thavenius skolans behov av att sluta rata och passivt observera den konsumenthungriga varuestetik som via medierna bredd ut sig omkring oss. Han syftar då bl a på gemene mans konsumtion av produkter och kommersiell kultur som utöver sitt egenvärde även kommit att symbolisera livsstilar och tillhörighet³³.

Mediernas inverkan på människors värderingar och personlighetsutveckling är även något som uppmärksammas av Magnus Persson i boken *Populärkulturen och skolan*³⁴. I denna presenteras en amerikansk undersökning där unga under två skilda decennier rangordnat de påverkansfaktorer som varit mest betydande för deras utveckling. I det första av dessa test (från 1960) placerade de deltagande ungdomarna sina föräldrar på 1:a plats, skolan på 2:a, därefter mor/far föräldrar, första jobbet, kompisar, idrott och sist kyrkan. I testet från 1984 ser man dock ett helt annat resultat. Där fick istället kompisar och musik inta 1:a och 2:a platsen medan föräldrarna flyttats ner till 3:e plats. På 4:e plats återfanns så bild/media/film/video/dataspel tätt följt av idrott, samtidigt som skolan och första jobbet hamnat på sista plats³⁵.

Sedan denna undersökning utfördes kan man tänka sig att ungdomars mediala influenser fram tills i dag klättrat högre upp på listan. I Skolverkets rapport *Film och mediepedagogik i skolan*³⁶

²⁹ http://eurlex.europa.eu/lexuriserv/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf (EU direktiv) 2008-06-12)

³⁰ http://www.kks.se/upload/e_postbrev_filer/Internt%20PM%20DK.doc (PM om Digital kompetens)2008-06-01

³¹ <http://www.skolverket.se/sb/d/1818/a/8942> (se Skolverkets rapport om Digital kompetens) 2008-06-01

³² Thavenius, J. & Persson, M. (2003). *Skolan och den radikala estetiken*.

³³ Ibid. s.48-49

³⁴ Persson, M. (2000). *Populärkulturen och skolan*.

³⁵ Ibid. s. 17

³⁶ Skolverket. (2001). *Film och mediepedagogik i skolan – en seminariereserie. Sammanfattande rapport om 11 seminarier ht 1999- vt 2000. Projektet Kultur för lärande (Dnr 98:1734). Film och mediepedagogik i skolan – en seminariereserie.*

återges i Åse Kleveland's anförande "Medieundervisningen är ingen fiskleverolja" att ungdomar numera allt oftare ägnar mer tid åt sina "vänner" på dataskärmen/tv-skärmen än vad de i verkligheten gör med sin familj³⁷. När Kleveland därtill hur ungdomars frekventa mediebruk i högsta grad bidrar till att forma deras "förhållningssätt, värderingar och även deras verklighetsbild – som ofta är överklig" stärker det min uppfattning om varför det är så viktigt för skolan att bjuda in denna typ av kultur för närmare granskning.

En käpp i hjulet för skolutveckling på denna punkt tycks dock ha varit en kvarlevande föreställning om skolan som beskyddare av *finkulturen*. Thavenius uttrycker detta som att "kulturen och estetiken" setts som "spröda plantor som måste skyddas från marknadens härjningar". Han påpekar dock att denna inställning inte längre är valid i dagens postmoderna kultursamhälle där gränserna mellan högt och lågt suddats ut. Han tillägger även att om varuestetiken tillåts att inkluderas inom kulturbegreppet att "kulturen förmodligen aldrig någonsin tidigare i historien spelat en så stor roll i människors liv."³⁸

Med så mycket existerande kultur och estetik i samhället kan enligt min mening inget motivera skolans fortsatta värnande om finkulturen i utestängandet av de nya medierna, populärkulturen och marknadsestetiken. I stället kan det finnas mycket att vinna via inbjudandet av den mediala kulturen i undervisningens innehåll och utformning, tex genom att ta vara på elevernas vardagsreferenser och intressen i undervisningen.

Utöver detta inbegriper inkluderandet av mediebruk och mediereflektion i undervisningen även en demokratisk aspekt. I sin rapport *Piteåmodellen - när eldsjälarna gjort sitt! (Nr 19)*³⁹ skriver mediepedagogikens förkämpe Kristina Hansson att:

Mitt eget personliga ställningstagande till varför mediekunskap är så viktigt i skolan, utgick helt och hållet ifrån känslan av att demokratin är värd att försvaras. Det är i media som agendan för det offentliga samtalet sätts, och medias eller "den tredje statsmaktens" roll i en demokrati är att bevaka, kontrollera och skapa forum för debatt. Samtidigt som medierna är demokratins försvarare, så är de också det vapen som är effektivast för att sätta demokratin ur spel.⁴⁰

I detta resonemang drar hon även paralleller till det tredje rikets framgångsrika spridning av Nazismen i 40-talets Tyskland, vilket till stor del berodde på deras förfogande över just "den tredje stadsmaketen" för att överföra sin propaganda till folket. Vidare tillägger hon att:

Historien upprepar sig gång på gång. Demokrati är inget man har utan något man alltid måste kämpa för!⁴¹

³⁷ Ibid. Bilaga 3, s. 6

³⁸ Thavenius, J & Persson, M.(2003).*Skolan och den radikala estetiken*. s 81.

³⁹ Hansson, K. (1997). *Piteåmodellen - när eldsjälarna gjort sitt! (Nr 19)*

http://www.medieradet.se/templates/products_____389.aspx 2008-06-14

⁴⁰ Ibid. s.18

⁴¹ Ibid.

4 Resultat

Som tidigare påpekats spänner denna uppsats över tre separata men inbördes beroende delar. I syfte att hålla en tydlig disposition har dessa moment därför delats upp i underrubrikerna: *Moment 1: Förundersökningen*, *Moment 2: Gestaltningen*, *Moment 3: : Utvärderingen*. Utöver detta följer i slutet av kapitlet även en sammanfattning av delmomentens resultat kontra uppsatsens frågeställningar. Närmare förklaringar av dessa moment återfinns under respektive rubrik.

4.1 Moment 1: Förundersökning

4.1.1 Sammanställning av kvantitativa intervjusvar

Här följer en sammanställning över de Ja/Nej-svar vilka samtliga fem informanter besvarade i samband med utförandet av den kvalitativintervjun. Som komplement till tabellen återges under rubriken *Sammanfattningar av informanternas intervjusvar* även sammanfattningar av intervjumaterialet.

Tabell 1. Kvalitativa intervjusvar		Alma	Anna	Belinda	Britta	Dana
1	Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Använder du dig av media i din undervisning?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Anser du att reflexion kring mediernas innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej
6	Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?	Ja	Ja	Ja	Nej	-
7	Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?	-	Nej	Ja	Nej	Ja
8	Anser du att reflexion kring mediernas innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
9	Tar du fasta på att ”utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser” i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
10	Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnes-överskridande?	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja
11	Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?	Positiv	Positiv	Positiv	Positiv	Positiv

4.1.2 Sammanfattningar av informanternas intervjusvar

Nedan återges mina sammanställningar av de lärarintervjuer som utförts på respektive skola.

Alpha-skolan (Alma och Anna)

De båda lärarnas tycks arbeta medvetet med att ta upp demokrati-frågor och aktuella händelser i sin undervisning. Detta gör de främst genom att på ett improviserande sätt ta vara på de naturliga tillfällena som uppstår under lektionstimmarna. Men även mer planerat arbete förekommer, t.ex. behandlas allt från aktuell och revolutionär konst till den typ av vardaglig estetisk som omger oss dagligen. Lärarna menar att det både är bra och tacksamt att utgå från denna "vardags-estetik" eftersom det är något som alla elever kan relatera till, samtidigt som man bjuder in eleverna till reflektion kring tingen omkring oss. I detta sammanhang uttrycker den ena av lärarna även hur viktigt det är för ungdomarnas utveckling att just få diskutera, uttrycka sig och bli lyssnade på. Överlag tycks de båda lärarna till stor del arbeta reflekterande kring vad som händer i samhälle och över hur detta rapporteras. I undervisningen förekommer t.ex. analys av bild och ljud-medier från både förr och nu, men utöver detta synes övriga medier främst förekomma på ett mer indirekt plan. De båda lärarna tycks dock vara överens om att det borde reflekteras mer kring media i skolan, både inom deras eget och andra ämnesområden. Lärarnas inställning gentemot ämnesintegrering inom och över program-gränserna är helt igenom positivt. Denna typ av arbetsätt är även vanligt förekommande inom programmet. Dock uttrycker de båda att det största hindren för ämnesöverskridande arbete ligger i en generell tidsbrist samt i skolans storlek.

Beta-skolan (Belinda och Britta)

På Beta-skolan säger sig de båda bildlärarna arbeta reflekterande kring både stilla och rörliga bildmedier. Undervisningens reflekterande moment sker främst genom elevernas eget skapande samt via studium av förebilder. Med andra ord uppmanar undervisning främst till reflektion på ett indirekt plan, dock förekommer reflektion i undervisningen även i teoretisk form via text semiotisk bild och filmanalys. De båda lärarna uttrycker dock att det rent allmänt skulle behövas mer mediereflekterande i skolan samt att detta borde ske även inom andra ämnesområden än i Bild. Den ena av lärarna tillägger att det är väldigt viktigt för skolan att hålla sig uppdaterad kring alla nya medier och påverkansgrepp som dyker upp i vardagen. Beta-skolan har dock överlag ingen uttryckt strävan gentemot ett program- och ämnes integrerande arbete, men trots detta uttrycker sig de båda lärarna högst positivt kring denna typ av arbetsätt. De beskriver även ett aktivt arbete i att för egen del programinriktat innehåll i kärnämneskursen Esv-1201⁴², samt i anordnandet av tema-veckor för eleverna inom det estetiska programmet. Den ena av lärarna uttrycker dock en smärre besvikelse över att denna typ av tematiska och ämnesöverskridande arbetsätt inte har etablerats mer på skolan trots att de stått uttryckt i läroplanen sedan 94.

Delta-skolan (Dana)

Delta-skolan saknar i hög grad tillgång till digitala medier eftersom skolan främst valt att profilera sin bildundervisning inom traditionella (analog) konstnärsmaterial. Bildlärarna på det Estetiska programmet arbetar dock aktivt för att diskutera och involvera sina elever i samhällsaktuella debatter, både på ett psykiskt men även på ett estetiskt plan. För att uppnå detta har eleverna t.ex. utfört lokala konst-aktioner i det "offentliga rummet", samt deltagit i programomfattande konstnärsprojekt kring tankeväckande teman som: "Barnkonventionen" och "Arbetsförhållandena i Kina". Läraren Dana hyser en positiv inställning gentemot ämnesintegrerad undervisning och poängterar ämnenas möjligheter i att stödja /kompletera varandra. Hon uttrycker dock en besvikelse över att samarbeten mellan teori- och kulturämnen ofta är svår genomförda i praktiken. Detta tycks enligt Danas utsaga främst bero på att de teoretiska ämneslärarna är främmande för ett skapande arbetsätt.

⁴² <http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&skolform=21&infotyp=2&id=21> 2006-06-11

4.2 Moment 2: Lektionsgestaltningar

Som led i denna studie ingår tre gestaltande moment. Här följer min redogörelse för dessa gestaltningar vilka tagit fomen av tre medieanalytiska lektionsprototyper av skiftande karaktär. Dessa lektioner syftar till att bidra med varierande exempel på hur både tryckta, digitala och rörliga medier kan användas som utgångspunkt eller tema för ett medieanalytiskt tillskott till ordinare bildundervisning. Lektionernas innehåll och utformning baserades på mina tolkningar av det intervjumaterial som insamlades vid det första av de två besöken på respektive skola. Vid det andra besökstillfället utfördes så dessa lektionsprototyper i praktiken. Detta moment skedde under min ledning och med respektive lektions ordinare bildlärare som observatör. De tre varianterna av lektionsexperiment utfördes alla i respektive årskurs 2 klass från Estetiska programmets Bild- och forminriktning. Sammanlagt kom de tre lektionsprototyperna därmed att inbegripa deltagandet av 3 pedagoger samt 21 elever.

Generellt för alla av lektionsprototyperna är förutom inkluderandet av ett medieanalytiskt tema även inbegripande av en skapande process. Detta har syftat till att överbygga klyftorna mellan bildämnets teori och praktik. Utöver detta har tidsplan, arbetsform samt lektionsstruktur upprepats vid alla lektionsutföranden. Ett annat viktigt moment i skapandet av dessa uppgifter har varit att inför framtida bruk främja möjligheterna till ett ämnes-, eller programöverskridande arbetssätt.

Nedan följer närmare presentationer av respektive lektionsprototyp i ordning av utförande, vilket medför att skolornas logiska ordningsföljd härmed bryts. I presentationerna återges mina didaktiska planeringar samt tillhörande dokumentationer från själva utförandet. Tanken bakom detta upplägg är både att åskådliggöra min forskningsprocess samt att ges som brukbar och inspirerande återkoppling till de bildlärare som deltagit i studien.

Teman för lektionsprototyperna:

Lektionsprototyp I : Att gestalta representationer i film

Lektionsprototyp II: Att bearbeta och gestalta en löpsedel

Lektionsprototyp III: Att gestalta ett målgruppsbyte

4.2.1 Lektionsprototyp I: Att gestalta representationer i film

Lektionsstruktur och tidsplan

1. Introduktion via kortfilms visning ca 15-20 min
2. Grupp indelning och tema utdelning ca 5 min
3. Diskussion + grupparbete ca 60 min
4. Redovisning med diskussion ca 10 min/grupp
5. Fika och utvärdering 20 min

Vad

Att i helklass visa en kortfilm *Egen härd är guld värd*⁴³ av Per Carleson 2003 som parallellt berör flera viktiga teman kring bl.a främlingsfientlighet, tradition och mångkulturalism etc.

Därefter delas klassen in i mindre grupper för att sedan tilldelas ett tema ur filmen. Utifrån sina respektive teman förväntas så grupperna inbördes diskutera detta tema för att därefter enas om

⁴³ *Egen härd är guld värd*. Regi: Per Carleson 2003, Sverige. Ingår i DVD Lagnöblandning. Distr: Film i Västernorrland.

ett sätt att gestalta sina tankegångar via ett valfritt estetiskt uttrycksmedel. Denna tematiska gestaltning ska resultera i ett redovisningsmaterial som presenteras och diskuteras i helklass vid en avslutande återsamling.

Beskrivning av filmens innehåll

Film *Egen härd är guld värd* tar på ett humoristiskt men effektivt sätt upp det orimliga i att leva i ett samhälle grundat på rasistiska värderingar. I filmen får vi följa en man som efter utförandet av en misshandel med rasistiskt motiv döms till ett fängelsestraff av en alldeles särskild karaktär. Straffet som utöver fängelsevistelsen även förbjuder mannen att begagna sig icke svenska produkter, blir inte riktigt vad brottslingen förväntat sig. Därmed får mannen lära sig att: Har man en åsikt får man också ta konsekvenserna av den.

Potentiella samtals/gestaltningsteman efter filmen

- Rasism och främlingsfientlighet
- Traditioner och tillhörighet
- Rättvisa: -Är alla lika inför lagen?
- Filmens premiss: Be careful what you wish!
- Det mångkulturella samhället
-

Hur

Kortfilmen visas med fördel på en bioduk för en större grupp. Därefter delas klassen upp i 3 - 4 mindre grupper, där allt arbete inom gruppen är tänkt att baseras på dialog och samarbete. Grupperna ges "fria händer" i valet av estetiskt-uttryck för gestaltningen av sitt tema. Redovisningen sker i helklass där de andra grupperna först tillåts "gissa" vilket tema den redovisande gruppen arbetat utifrån. Därefter ges var grupp tid till att presentera och motivera sin gestaltning varefter resten av klassen släpps in för diskussion kring temat.

Förslag till gestaltningsformer

- Collage-teknik
- Skulptur
- Sång/lyrik
- Dans/rörelse
- Pantomim-teater/sketch
- Fri kombination av ett eller flera uttryck

Varför

På grund av en existerande tidsbegränsning på 1- 2 timmar för detta lektionstillfälle arbetar eleverna med fördel i grupp, och på detta sätt hinner de via gemensamma krafter framställa en gestaltning till redovisningen. Grupparbetsformen möjliggör även den bearbetande diskussionen som är nödvändig för att behandla och bryta ner temat till en Estetisk-gestaltning. I förlängningen kan grupparbetsformen bidra till att skapa bättre klimat, dialog och samarbete i klassen. Uppgiften i sig kan ha många skilda syften beroende på vart man lägger tyngdpunkten i dess utformning. I detta sammanhang skall övningen dock vara en kombination mellan att öva elevernas seende av film-mediets budskap/innehåll, samt att utifrån ett specifikt tema få dem till att både verbalt men även handgripligen formulera sina tankar och intryck. Slutligen ligger även en tyngdpunkt i själva redovisningsmomentet då möjlighet för diskussion och reflektion skapas.

Figur 2. Redogörelse Lektionsprototyp I

4.2.2 Lektionsprototyp I: Resultat av elevernas gestaltningar, Delta-skolan

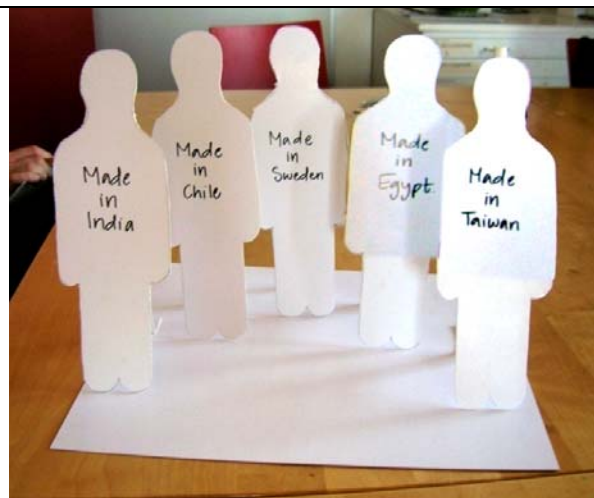

Bild 1. Dokumentation Delta-skolan

Grupp 1:

Deltagarantal: 3

Tidsram: ca 2 timmar

Gruppen har arbetat utifrån temat:

Rasism och främlingsfientlighet.

Deras gestaltning visar fem identiska figurer märkta med texterna: *Made in India, made in Chile, Made in Sweden, Made in Egypt, Made in Taiwan.* Med dessa identiska figurer ville eleverna påvisa människans släktskap och likhet oavsett härkomst. Materialet är kartong.

Grupp 2:

Deltagarantal: 3

Tidsram: ca 2 timmar

Denna grupp har arbetat utifrån temat:

Tradition och tillhörighet.

Gruppens gestaltning tog sin slutliga form i en mini - majstång som tillsammans med en tecknad kuliss (två dalahästar som reser stängen) laborerar med tankar kring vad som egentligen är (genuint) svenskt?! Materialet är trä, växtlighet, ståltråd, papper.

Bild 2. Dokumentation Delta-skolan

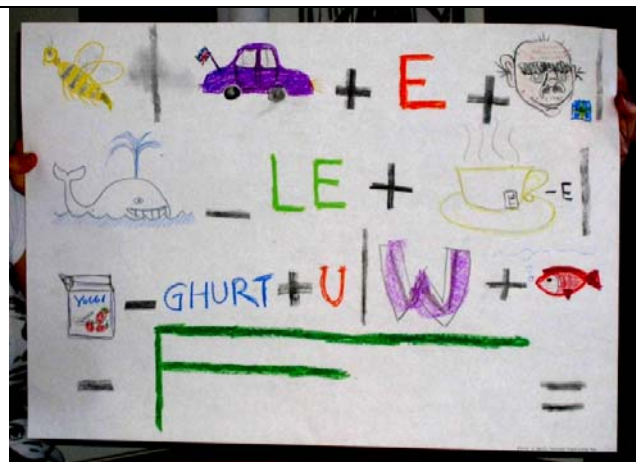

Bild 3: Dokumentation Delta-skolan

Grupp 3:

Deltagarantal: 4

Tidsram: ca 2 timmar

Gruppen har arbetat utifrån temat/filmens premiss:

Be careful what you wish.

Deras gestaltning av detta blev i form av en tecknad rebus på ordspråket i sig. Det verbala uttrycket är återgivet via färgbilder, bokstäver och symboler. Materialet är papper.

4.2.3 Lektionsprototyp II: Att bearbeta och gestalta en löpsedel

Lektionsstruktur och tidsplan

1. Introduktion via bildspel kring löpsedlar ca 10 min
2. Gruppindelning och temautdelning ca 5 min
3. Diskussion + grupparbete ca 60 min
4. Redovisning med diskussion ca 10 min/grupp
5. Fika och utvärdering 20 min

Vad

Uppgiften påbörjas med visandet av ett egenhändigt framställt Power Point-bildspel. Med hjälp av dessa bilder ges eleverna exempel på löpsedlars olika tilltal t.ex: hyllande, utpekande, skrämmande, lockande, rapporterande och informerande, samt över den förstärkning som sker i samarbetet mellan text och bild. Syftet med detta är att medvetandegöra eleverna kring löpsedelns konstruktion, inför den stundande uppgiften i att skapa en egen löpsedel.

Hur

Eleverna delas in i mindre grupper och tilldelas gruppvis fyra notiser att välja mellan. Därefter förväntas grupperna med inspiration från bildspelet gestalta en egen löpsedel att redovisa vid lektionens slut. Efter uppvisandet av den färdiga löpsedeln skall så även ursprungsnotisen återges för åhörarna, vartefter övriga grupper tillåts komma med frågor och kommentarer på arbetet.

Förslag på gestaltungsformer

- Collage-teknik
- Arbete i t.ex Photoshop, Word, In-design
- Teckna och texta på frihand.
- Fri kombination

Varför

Tanken bakom uppgiften ligger främst i att göra eleverna uppmärksamma på ett ”osynligt ” vardagsmedium vars budskap vi möts dagligen. Genom att visa exempel på olika löpsedels-typer, samt att se närmare på deras estetiska- och innehållsmässiga uppbyggnad, bjuds eleverna via uppgiften till reflektion kring dessa fenomen. Förhoppningsvis kommer den tankemässiga process som uppgiften kräver även att bidra till elevernas utvecklande av ett nytt synsätt på löpsedlar och nyhetsrapportering. Motivationen bakom att låta eleverna arbeta i grupp rymmer flera orsaker. Dels har detta med uppgiftens tidsbegränsning att göra, vilket kräver att gruppens deltagare samarbetar för att ”hinna klart” till redovisningstillfället. Utöver detta är även diskussioner i grupp högst lämpade för denna typ av analytiska uppgift där olika infallsvinklar och erfarenheter kan ventileras och utbytas inom gruppen.

Figur 3. Redogörelse Lektionsprototyp II

4.2.4 Lektionsprototyp II: Resultat av elevernas gestaltningar, Alpha-skolan

Bild 4. Dokumentation Alpha-skolan

Grupp 1:

Deltagarantal: 3

Tidsram: ca 2 timmar

Utifrån DN's notis: *32 bilar i seriekrock* (från 20/1-06, s. 8) har gruppen tolkat och utformat en egen löpsedel till händelsen. Förutom att utforma rubriken har gruppen även arbetat med olika storlek på text, samt letat fram och infogat en passande bild i syfte att förstärka textens innehåll. Arbetet är en kombination av digital och analog teknik.

Grupp 2:

Deltagarantal: 3

Tidsram: ca 2 timmar

Utifrån DN's notis: *Dubbelmördare drack blod från offer* (från 20/1-06, s.8) har gruppen tolkat och utformat en egen löpsedel till händelsen. Förutom att utforma rubriken har gruppen även arbetat med att variera textens utseende, samt sökt efter och infogat en passande bild för att förstärka textens innehåll. Arbetet är en kombination av digital och analog teknik.

Bild 5. Dokumentation Alpha-skolan

4.2.5 Lektionsprototyp III: Att gestalta ett målgrupps byte

Lektionsstruktur och tidsplan

1. Introduktion via visning av två reklamfilmer samt ett bildspel på temat: ”förpackningar och målgrupp” ca 15 min
2. Grupp indelning och tema utdelning ca 5 min
3. Diskussion + grupparbete ca 60 min
4. Redovisning med diskussion ca 10 min/grupp
5. Fika och utvärdering 20 min

Vad

Lektionen påbörjas med att visa två reklamfilmer⁴⁴ hämtade från websidan Youtube. Båda reklam-filmerna säljer drycken Festis, men då filmerna härstammar från olika decennier har de helt olika målgrupper som tilltal. Därmed exemplifieras målgrupps-begreppet för eleverna, vartefter introduktionen fortsätter via ett Power Point-bildspel. Med bilderna som samtalsstöd avhandlas så teman som förpackningsdesign, grafisk profil, produktutveckling och tilltalsstrategi. Med detta som bas delas eleverna upp i grupper samt tilldelas uppgiften att: Byta målgrupp på Arlas välkända mellanmjölkförpackning, ut. Efter detta förses var grupp med en specifik målgrupp att arbeta efter. Meningen är att denna målgrupp skall hållas hemlig fram tills redovisningen av mjölkpaketet för att grupperna skall få gissa på varandras målgrupper.

Hur

Efter introduktionen delas uppgiften och målgrupperna ut. Därefter får om de vill arbeta utifrån en digital eller analog mjölkpakets-mall. Redovisningen av de färdiga mjölkpaketen beräknas ske i 3-dimensionellt form.

Saker att diskutera och överväga inför utförandet:

- Vilka färger och former kan tänkas tilltala vår målgrupp?
- Vilket typsnitt ?
- Bör vi infoga en bild eller figur?

Förslag på tillvägagångssätt för gestaltningen:

- Arbeta med mjölkpakets-mallen i Photoshop
- Färglägg/dekorera mallen på fri hand
- Använd dig av collage-teknik
- Kombinera fritt!

Målgruppskategorier: (dessa kategorier kan även kombineras fritt)

- Köns kategori: Kvinna , Man, Unisex
- Ålders kategori: Gammal, Ung

Varför

I en denna övning där eleverna skall revidera den klassiska mellanmjölkens grafiska utseende för att tilltala en ny målgrupp får eleverna användning för sina estetiska talanger genom behovet att tänka över färg ,layout och komposition. Samtidigt inbjuder denna övning även till reflektion kring t.ex marknadsföring och målgruppsdesign i den egen vardag. Denna uppgift är även exempel på hur man medier kan användas både som inspiration/introduktion men också som grund för undervisningens innehåll.

Figur 5. Redogörelse Lektionsprototyp III

⁴⁴ <http://www.youtube.com> (se *Tv 3 reklam* samt *Festis Deluxe*)

4.2.6 Lektionsprototyp III: Resultat av elevernas gestaltningar, Beta-skolan

Bild 6. Original förpackning

Original förpackning

Nuvarande förpackningsdesign för Arla foods Mellanmjölk.

Grafisk design: Tom Hedqvist 1994

Logotyp: Brindfors Enterprise 2000

Copyright: Arla foods⁴⁵

Grupp 1:

Deltagarantal: 2

Tidsram: ca 1 timme och 45 minuter

Denna grupp har arbetat med att förändra målgruppen för Arlas mellanmjölk på temat: *Lillebror*.

Genom att förändra färger, typsnitt etc.

gav gruppen ett mer lekfullt och ungdomligt tilltal på denna välkända förpackning.

Arbetet är utfört både digitalt och analogt

Bild 7. Dokumentation Beta-skolan

Bild 8. Dokumentation Beta-skolan

Grupp 1:

Deltagarantal: 3

Tidsram: ca 1 timme och 45 minuter

Denna grupp har arbetat med att förändra målgruppen på Arlas mellan-mjölk **utifrån** temat: *Farfar*

Med sin målgrupp i åtanke valde gruppen att återgå mot förpackningens tidigare layout. För att öka den visuella tydlighet och läsbarhet valde gruppen även att öka färgernas mättnad, förstora logotypen samt att förändra typsnitten.

Arbetet är utfört både digitalt och analogt

⁴⁵<http://www.naringslivshistoria.se/templates/Arla/Article.aspx?id=2003&ArticleID=1968&CategoryID=334&epslanguage=SV>

4.3 Moment 3: Utvärdering

Som ovan beskrivits genomfördes tre lektioner vilka observerades och utvärderades av lektionernas ordinarie bildlärare (se 2.1.3). Här nedan återfinns en sammanställning över de tre deltagande pedagogernas utvärderingar av respektive lektionsprototyp. Insamlandet av dessa data genomfördes via den utvärderingsenkät som återfinns i bilaga 12. Dessa enkäter besvarade i samband med utförandet av lektionsprototyperna på respektive skola. Observera att svaren i tabell 2 presenteras i samma ordningsföljd som lektionernas utförande.

4.3.1 Sammanställningar av pedagogernas enkätsvar

- **Lektion 1** = Lektionsprototyp I: Att gestalta representationer i film
- **Lektion 2** = Lektionsprototyp II: Att bearbeta och gestalta en löpsedel
- **Lektion 3** = lektionsprototyp III: Att gestalta ett målgruppsyfte

Tabell 2. Resultat av enkätutvärdering

1.	Har denna övning vidgat din syn på hur man kan använda/ undervisa kring medier?
Lektion 1: (Dana)	Ett bra sätt att presentera ett moraliskt dilemma för att väcka tankar kring problem runt om oss. Tillgängligheten i en kortfilm med ett skruvat innehåll fungerar bra.
Lektion 2: (Anna)	Det är intressant att arbeta med text/bild och medier- tidningar. Detta förekommer ju dagligen att man läser rubriker. Vad står dessa för? Bra att arbeta i grp för eleverna.
Lektion 3: (Britta)	Ja, den inspirerar att ta upp förpackningar igen.
2.	Har denna medie-övning förändrat din syn på hur man i bild-ämnet kan reflektera kring medier utan att utesluta den skapande processen?
Lektion 1: (Dana)	Nej den har inte förändrat min syn eftersom jag nästan alltid relaterar till någon form av media i inledningar till mina projekt. Just kortfilm har jag inte använt men alla slags bildmedia för övrigt.
Lektion 2: (Anna)	Jag kan inte säga att denna uppgift förändrade min syn på detta. Tycker alltid att det varit bra och viktigt att arbeta med text + bild=lay-out. Eleverna behöver reflektera kring medier i samhället, läsa och se vad som sker mm.
Lektion 3: (Britta)	Kanske inte
3.	Ser du potential för ämnesöverskridande eller programintegrerad- undervisning i denna övning?
Lektion 1: (Dana)	Ja i allra högsta grad kan jag se hur man äntligen kan nå sina kolleger med en sådan kort och distinkt frågeställning som berörs i filmen. Det som brukar vara problem

är att tända sina kollegor men om jag får tag på Lagnöblandning ska jag verkligen försöka introducera ett samarbete kring en aktuell fråga.

Lektion 2: Ja det skulle passa utmärkt . T ex bild och grafisk illustration tillsammans, eller på medieprogrammet i textkommunikation
(Anna)

Lektion 3: Ja, det kan vara ett sätt att din studier kring miljömedvetande
(Britta)

4. Uttryck något du upplevt som särskilt bra med övningen?

Lektion 1: Att kortfilmen presenterar ett problem som sätter igång tankar direkt.
(Dana)

Lektion 2: Man tvingas tänka efter hur tidningssidor ska disponeras; stl på text och bild.
(Anna) Bra att du visade förslag på HUR det kan se ut

Lektion 3: Bra med inledande film och bilder.
(Britta) Välplanerad – Bra att det fanns val mellan att jobba på datorn eller ”för hand”.

5. Uttryck något du upplevt som mindre bra med övningen?

Lektion 1: Kanske svårt att på kort tid få fram bra reflektioner som om man är inriktad på att gestalta. Kan bli en ytlig reflektion?? Och en snabbt ihopkommen gestaltning. Men det fungerar nog även som kort övning.
(Dana)

Lektion 2: Kanske försökt diskutera lite mer innan övningen med eleverna. Detta kan ge inspiration och engagemang.
(Anna)

Lektion 3: Det var för lite tid för att få djup i uppgiften.
(Britta)

6. Ge mig gärna förslag och råd inför mitt fortsatta arbete med liknande uppgifter

Lektion 1: Om du har mer tid satsa på inspirerande materialbord för att få spännande gestaltningar. Kanske ett materialbord väcker fantasin.
(Dana)

Lektion 2: Jag tycker att uppgiften var bra och att du kan vidareutveckla den. Man kan göra flera egna förslag på dåliga och bra tidningssidor. Uppgiften passar mkt bra i t.ex ESV (Bild) där man har elever från olika program. Alla har någon gång läst tidningsrubriker!
(Anna)

Lektion 3: Fortsätt att vara välplanerad!
(Britta)

4.4 Sammanfattning av delmomentens resultat

Nedan följer en samlad översikt av de empiriska data som presenterats ovan. Avsnittet inbegriper därmed material från samtliga moment i min studie: intervjuvar, enkätsvar och lektionsprototyper.

4.4.1 Korsgranskning av empiriska data kontra uppsatsens frågeställningar.

Under denna rubrik återges en sammanfattning av resultatdelens inbördes delmoment kontra besvarandet av uppsatsens frågeställningar

- **Hur tänker/undervisar bildlärare på Estetiska programmet utifrån dagens kursplaner rörande *Medieanvändning och Medieanalys* ?**

Av de undersökta skolorna tycks det främst vara Alpha- och Beta-skolan som frekvent använder sig av medier och medieutrustning, medan Delta-skolans tillgång är av en mera begränsad natur. De medier som figurerar i bildundervisningen på Alpha-skolan är t.ex Datorer med internet-uppkoppling, digitala redigeringsprogram samt tillgång till digital projektor. I Delta-skolans bildundervisning erbjuds eleverna tillgången av t.ex Digitala videokameror, en digital projektor samt Datorer med digitala bild- och filmredigeringsprogram (men med begränsad Internet uppkoppling). Den minst medialt utrustade skolan är Delta-skolan som helt saknar Internet-uppkoppling samt endast har tillgång till en dator (med tillhörande digital projektor). Skolornas användning av respektive medieutrustning varvas mellan att tjäna som: uttrycksmedel, hjälpmedel, introduktioner eller förlagor.

I undervisningen kring medieanalys tycks skolorna ta olika utgångspunkter. Både Alpha- och Delta- skolan tycks dock arbeta med en del medieanalytiska uppgifter, men framför allt tycks lärarna försöka ta vara på det tillfällen som dyker upp, Alma (Alpha-skolan) uttrycker det likt följande: ”Ja, det uppstår ofta diskussioner utifrån det som eleverna gör, så det finns många tillfällen för att diskutera”⁴⁶. Utöver detta arbetar Dana (Delta-skolan) även med att bjuda in eleverna till reflektion via kontroversiella projekt-arbeten. Till exempel har hennes elever fått skapa utifrån teman som: ”Barnkonventionen” och ”Arbetsförhållandena i Kina”. Hon menar att denna typ av kontroversiella ämnen är ”bra ämnen att sätta igång tankar!”⁴⁷.

På Beta-skolan tycks lärarna däremot förlita mediereflektionen på elevernas egen reflektionsförmåga under skapande processen. Britta uttrycker detta som att ”om de (eleverna) får göra en reklamfilm blir det indirekt ett sätt att bedöma hur reklamfilm görs och hur budskapet kommer fram och så där”⁴⁸. Vidare påpekar hon den inneboende problematiken kring att som vuxen ta upp ungdomskulturens medier för granskning. Britta menar att ”skolan är en vuxenauktoritet och man kommer i en väldigt speciell situation om man börjar kritisera och vill att eleverna skall vara kritiska mot medier och mediers budskap”. Detta beror enligt Britta på ungdomarnas tendens att revoltera mot vuxenvärldens åsikter. Av just denna anledning menar hon att det därför kan vara ”bättre att låta bli (att kritisera medier) och försöka påverka dem (eleverna) indirekt, så att de blir medvetna och att de själva får komma på att de är kritiska mot olika saker”⁴⁹. Samtidigt uttrycker Belinda att reflektion kring t.ex ”kroppsfixering, vad påverkas vi av?, vad skall vi köpa?, hur skall vi vara?, vem är jag?” är bättre lämpad för undervisning på högstadiet då eleverna är mer ”mottagliga”⁵⁰.

⁴⁶ se Bilaga. 4

⁴⁷ se Bilaga. 8

⁴⁸ se Bilaga. 4

⁴⁹ se Bilaga. 7

⁵⁰ se Bilaga. 6

- **Anser sig bildlärare sakna några ”verktyg” i arbetet kring medier och medieanalys, och i så fall vilka?**

Alla av de tillfrågade lärarna medger att det från tid till annan har använt eller använder sig av professionellt framtagna läromedel i ämnet. Exempel på detta är t.ex Enkäter, UR's tv-program *Garage -älska film!*⁵¹, Konsumentverkets film *Reklamfilmens fantastiska värld*⁵² samt Konsumentverkets olika läromedel kring Könsroller och Reklam. Dock uttrycker informanterna att de överlag oftast framställer sina egna läromedel och att de därmed antingen: känner sig nöjda med de utbud som redan finns eller att de inte är i behov av dylika läromedel i sin undervisning. Endast en av lärarna (Belinda) uttrycker en specifik önskan om en modernisering av Konsumentverkets *Reklamfilmens fantastiska värld* ”eller varianter på utgåvor med bra reklamfilmsexempel”⁵³. Utöver detta uttrycker hennes kollega Britta rent generellt att ”Nej jag är inte nöjd, det borde finnas mer!”⁵⁴

- **Förekommer samarbete över ämnesgränserna inom detta tema på de undersökta skolorna?**

Alla av de fem tillfrågade lärarna tycks engagerade i diverse program- och ämnesöverskridande projekt och ställer sig därmed överlag positiva till användandet av ett medie-tema inom denna typ av arbetssätt. Två av lärarna tycks även ha blivit direkt inspirerade av denna möjlighet. Den första av dessa är Belinda som menar att ”skulle nån komma å fråga... nån som kanske vill jobba med multimedia eller samhällskunskap skulle jag gärna säga ja till det/.../för vi har kanske mycket kunskaper och uttrycksmedel = de tekniska sakerna som skulle kunna stödja innehållet”⁵⁵. Men också Dana tycks se möjligheter inom ett medie-tema då hon uttrycker sig likt följer: ”det skulle ju faktiskt kunna vara ett väldigt konkret ämne att starta med på något sätt. Ja just att man skulle analysera media”⁵⁶.

Dock är det endast vid Alpha-skolan som ett arbete av detta slag genomförts i praktiken. Alma berättar att de inom Estetiska programmet under ”fyra år i rad, med lite olika infallsvinklar” arbetat med att överskrida ämnesgränserna via ITIS-projekt (Internet i skolan). Utöver detta uttrycker både Britta och Dana sina respektive upplevda svårigheter över att som ”Kultur-ämne” få till stånd ett lyckat samarbete med ett ”Teori-ämne”. Dana uttrycker detta på följande sätt: ”det är precis som att de (teori-ämneslärarna) är främmande för vårt arbetssätt. ... för dem gäller liksom ett annat arbetssätt och innan man får ihop det där att: .. ”okej, ni får jobba på ert sätt och vi jobbar på vårt”, alltså...”⁵⁷

- **Hur kan medieanalys vävas in i ordinarie bildundervisning?**

Som möjliga svar på denna frågeställning står de tre utförda lektionsprototyperna. Av dessa tre prototyper har alla haft ambitionen att inom en och samma uppgift förverkliga en berikande symbios mellan medieanalytisk teori och en estetisk praktik. En utförligare problematisering runt utformningen av dessa lektionsprototyper förs under kapitel 6. *Diskussion*.

⁵¹ <http://www.ur.se/pedagog/Tv/Tv-for-unga/Artiklar/Garage---alska-film/> 2008-06-13

⁵² *Reklamfilmens fantastiska värld* (1998) prod./utg. av: Konsumentverket, Film i Skåne och Riksföreningen Folkets Bio.

⁵³ se Bilaga. 6

⁵⁴ se Bilaga. 7

⁵⁵ se Bilaga. 6

⁵⁶ se Bilaga. 8

⁵⁷ Ibid.

- **Hur uppfattar undersökningens informanter lektionsprototypernas inkluderande av ett mediepedagogiskt-perspektiv i bildundervisningen?**

Med utgångspunkt i resultaten från de tre lärarnas utvärderingsenkäter tycks de alla relativt positivt inställda till de utförda lektionsprototypernas innehåll och utformning. Samtliga av dem uttrycker till och med en upplevd inspiration, t ex: ”Ja, den inspirerar att ta upp förpackningar igen”⁵⁸, ” Ja i allra högsta grad kan jag se hur man äntligen kan nå sina kolleger med en sådan kort och distinkt frågeställning som berörs i filmen. Det som brukar vara problem är att tända sina kollegor men om jag får tag på Lagnöblandning⁵⁹ ska jag verkligen försöka introducera ett samarbete kring en aktuell fråga.”⁶⁰, ” Det är intressant att arbeta med text/bild och medier-tidningar./.../ Bra att arbeta i grupp för eleverna”⁶¹. Dock tycks ingen av lärarna uppleva inkluderandet av ett medianalytiskt-perspektiv i bildundervisningen som något nytt, utan snarare något som de redan utövar.

⁵⁸ Se Bilaga. 7

⁵⁹ *Lagnöblandning: korta filmpraliner - Från avdelningen för korta meddelanden* (2001)Lagnö studios.

⁶⁰ se Bilaga. 8

⁶¹ se Tabell 2. *Sammanställning av pedagogernas enkätsvar* fråga 1, s. 22

5 Analys och diskussion

I min studies resultat kan det skönjas både likheter och olikheter i skolornas inställning och arbete kring mediebruk och medieanalys. Den mest påtagliga skillnaden har kanske varit den spännvidd av tillgång till mediamaterial mellan skolorna som gällt. I jämförelsen mellan Alpha- och Beta- skolan med relativt riklig tillgång har Delta-skolan högst begränsad tillgång av mediala resurser. Dock tycker jag mig ändå skönja att bristen på medieutrustning inte behöver betyda att mediereflektion uteblir. Tvärtom tycks det som att det mest direkta och medvetna arbetet för att reflektera och engagera elever i globala och nationella frågeställningar via kontroversiella projektarbeten och konst-aktioner utförs på just Delta-skolan. Men även de två resterande skolorna har flera viktiga tyngdpunkter i sitt arbete kring mediereflektion.

5.1 Potential och problematik kring estetiska lärprocesser och ämnesöverskridande undervisning

En oväntad och intressant upptäckt har varit att alla lärarna i min studie aktivt tycks arbeta för att överbrygga klyftor mellan ämnesgränser. I Alpha-skolans fall gäller detta även över programgränserna. Önskvärt vore om denna typ av tematiserade kunskapsinhämtning, som främjar inkludering av estetiska lärprocesser, även etablerades mer överlag. Detta arbetssätt tycks inte lika vanligt förekommande på gymnasieskolornas övriga program. Av denna anledning tror jag därför att Aulin-Gråhamn och Thavenius, författarna av *Kultur och estetik i skolan*⁶², lyfter fram en väsentlig poäng i denna debatt när de påpekar läroplanens bristande formuleringar samt lärares bristande erfarenheter i denna typ av arbete. Som en möjlig lösning på problemet föreslår författarna att:

Om lärare ska förmå hålla samman alla elevers läroprocesser på detta sätt krävs det att lärarutbildningen erbjuder rika erfarenheter av hur estetiska praktiker kan iscensättas och hur estetiska perspektiv på läroprocesser i skolans alla ämnen och kunskapsområden kan anläggas. Studenter måste kunna använda sig av sina egna och andras erfarenheter, reflektera över dem och förhålla sig kritiskt och kreativt till de teorier som finns om kunskap, kultur och estetik. Då kan de senare som lärare, (och redan som studenter), iscensätta estetiska praktiker och kvalificerade läroprocesser i skolan, bidra till skolutveckling och vara delaktiga i att utveckla fältet som helhet.⁶³

Att lärarnas förmåga till estetiska läroprocesser vidgas är även nödvändigt i andra ämnen än bild då det kan främja samarbetet. Som nu framgår av flera lärares uttalanden finns det vissa samarbetsproblem. På Delta-skolan uttrycker Dana detta som att ”det kan gnissla där lite grann mellan teoriämnen och kulturämnen...” samt beskrivs vidare hur hon vid projektarbetet kring ”Arbetsförhållandena i Kina” vänt sig till pedagogerna inom samhällskunskapen om hjälp men avvisats⁶⁴. Denna typ av samarbetsproblematik har även upplevts av informanten Britta på Beta-skolan som uttrycker att:

Vi jobbar hårt på det med våra ämnen som vi har på de olika programmen, alltså estetisk verksamhet då, och vi försöker att få in de andra kärnämnen i vår verksamhet med våra tema-veckor och försöker bjuda in kärnämneslärarna till våra konferenser och så där/.../och jag tycker att vi försöker men det är rätt svårt, gymnasielärare är ganska så ämnesinriktade. Man kan uppleva som med idrottslärarna, t ex när vi har tema-veckor så säger de ”Oj det går liksom att samarbeta med idrotten” det har de liksom inte ens tänkt på att det finns en möjlighet att plocka in det i verksamheten.⁶⁵

⁶² Thavenius, Gråhamn- Aulin (2003) *Kultur och estetik i skolans*

⁶³ Ibid. s 16

⁶⁴ se Bilaga 8.

⁶⁵ Se Bilaga 7

Och precis som Britta även påpekar så har ambitionen att vidga kunskapsbegreppet via samarbete över ämnesgränser med varierade arbetsformer även stått skrivet i kursplaner och läroplan sedan 1994. Att det 14 år senare fortfarande förekommer samarbetsproblem mellan skolans teoretiska och praktiska ämnen ter sig märkligt.

5.2 Behovet av medier och vardagsestetik i undervisningen

Det är hög tid för skolan att inse och begagna de möjligheter till samarbeten över ämnesgränserna som estetiska lärprocesser, vardagsestetik och mediekultur sträcker i dagens visuella samhälle. I boken *Skolan och den radikala estetiken* menar Thavenius att skolan måste vakna upp och upptäcka att:

Kulturen förmodligen aldrig någonsin tidigare i historien spelat en så stor roll i människors liv. Vi upptäcker att vår vardag så till den milda grad är genomsyrad av kultur och estetik att man frestas utbrista att hälften kunde vara nog.⁶⁶

I sin ambition att vara i fas med sin samtid menar Thavenius att skolan därmed borde bjuda in varuestetik och populärkultur i verksamheten⁶⁷. Utan tvekan ryms dock en viss problematik i att ”bjuda in” den vardagsestetik och populärkultur som är så nära förbunden med ungdomars identitetsskapande och verklighetsreferenser. Därav informanten Brittias kommentar om att skolan är en ”vuxen-auktoritet” vilket medför att lärare hamnar i en ”väldigt speciell situation om man börjar kritisera och vill att eleverna skall vara kritiska mot medier och mediernas budskap.” Detta baserar hon på sina erfarenheter av att ungdomar tenderar att revoltera mot vuxnas ”gammaldags” och ”auktoritära” åsikter. Därför arbetar hon själv hellre med att påverka eleverna indirekt, med motivationen att ”om de får göra en reklamfilm blir det indirekt ett sätt att bedöma hur reklamfilm görs och hur budskapet kommer fram och så där”. Hon menar att ”de själva får komma på att de är kritiska mot olika saker”⁶⁸. Jag förstår detta uttalande tillfullo och mina data visar även att det under den skapande processen pågår en hantverksmässig reflektion. Dock tror jag ändå att den lärare som helt förlitar sig på elevers inre reflektion övervärderar deras förmåga att lösgöra sig från sina vardagsreferenser och verklighetsramar. Detta rimmar även med vad dåvarande VD för Svenska filminstitutet, Åse Kleveland formulerade under Skolverkets nationella konferens kring kompetensutveckling av film och mediepedagogik 2001⁶⁹. Utsagan gäller att elevernas identiteter i stor utsträckning är sammanhängande med den populär- och mediekultur de omges av – så pass att ett *outside the box* tänkande nästan är omöjligt att uppnå utan yttre stimulans. Att som elev upptäcka hur verkligheten är ”konstruerad”, inte minst kring myter och stereotyper, bör man enligt min tolkning välja att belysa och peka ut denna typ av medieinnehåll. Många gånger behöver mediekritiken inte heller direkt gå ut på fokuserad kritik. Snarare kan det vara att som lärare konsekvent föra en dialog kring händelser i omgivning och vardag, för att därigenom tillföra ett ständigt närvarande mediepedagogiskt/analytiskt perspektiv. Om man själv som lärare sätter upp ambitionen att vara känslig för och hitta möjligheter att diskutera så vill jag tro att man i längden ”smittar av” detta förhållningssätt även till sina elever. Sen kan det nog, som min informant Britta säger, vara för tidigt att ta upp vissa saker på gymnasiet eftersom eleverna då fortfarande saknar erfarenheter av världen och livet⁷⁰. Dock kan man som Anna på Alpha-skolan uttrycker det ”börja där eleverna står” och resonera kring

⁶⁶ Thavenius, J. & Persson, M.(2003). *Skolan och den radikala estetiken*, s. 81

⁶⁷ Ibid.

⁶⁸ Se Bilaga 7.

⁶⁹ Skolverket.(2001).*Film och mediepedagogik i skolan – en seminariereserie*. Kleveland Åse ”Medieundervisning är ingen fiskleverolja”

⁷⁰ se Bilaga 7.

medieinnehållet inom en rimlig gräns, varpå hon menar att man både vinner elevernas intresse samt ger dem en möjlighet att ”ta till sig när man går vidare i resonemanget”. Denna informant poängterar dessutom reflektion kring medieinnehåll och händelser i samhället som minst lika angelägna att ta upp under bildundervisningen som inom ”samhällskunskapsämnet eller historieämnet”. Vidare framhåller hon vikten av ta upp dessa saker för diskussion med eleverna och ”höra deras åsikter, inte minst för att eleverna är intresserade av att få uttrycka sig men även för att ”de behöver ju också prata med vuxna!”⁷¹. Utifrån dessa aspekter tror jag att det är viktigt att som lärare i bildundervisningen att göra en balanserad avvägning mellan estetikens praktik, teori, innehåll och skaparlust, utan att för den skull utesluta någon av dem. Som flera av lärarna uttrycker så vill eleverna gärna arbeta med kroppen när de kommer till bild. Kan reflektionsmomentet vara hämmande för skaparlusten? Eller visar inte detta bara att det är för lite skapande inom övriga skolämnen och att eleverna längtar efter att uttrycka sig via ett annat medium än bara skrift?

5.3 Avsaknaden av mediekunskap i gymnasieskolan

En detalj som bör framhållas i diskussionen kring mediekunskapens vara eller icke vara inom bildundervisningen är det faktum att formuleringarna i ämnets kursplaner oftast tycks fokusera på den praktiska skapandeprocessen och lusten till skapande framför det innehållsliga. Av denna anledning vore det önskvärt att bildämnets kursplaner reviderades i syfte att bättre överensstämmer med vår estetik- och kulturfyllda vardag. Detta resonemang påminner även om det Evabritt Sundin (se s.7) för kring ”giltiga” kunskapskompetenser - något som krävs för att utrusta framtidens samhällsmedborgare med förmåga till reflektion kring mediasamhällets innehåll. Som skolan ser ut i dag tycks reflektionen kring medierna reserverade för Medieprogrammets elever. En intressant iakttagelse i sammanhanget är vidare att Alpha-skolans bildlärare i kontrast till Beta-skolans lärare inte valt att inbegripa rörlig bild i sin undervisning trots att skolan har utrustning för detta. En rimlig förklaring skulle kunna vara att Alpha-skolan är den enda av de undersökta skolorna som även har ett Medieprogram. Därmed kan det tänkas att Alpha-skolan Estetiska program valt bort hanteringen av filmmediet som uttrycksform i syfte att särskilja sin profil från Medieprogrammets. Men som Kleveland uttrycker i sitt anförande ”Medieundervisning är ingen fiskleverolja”⁷² under Skolverkets nationella konferens så befinner sig bildmediet ”i en spännande skärningspunkt mellan konst och industri”⁷³. Av denna anledning kan man tycka att dessa två program alltmer närmar sig varandra, varmed de i framtiden kanske borde slås i hop i ett Medie-estetiskt program?

Ett annat intressant inlägg på temat som jag tagit fasta på gäller informanten Danas önskan om att införa ”en medieverkstad på varje skola/.../där alla elever kunde jobba”⁷⁴. Det understryker behovet av att sprida mediekunskapen över alla gymnasieskolan program. Det rimmar även med det som Kristina Hansson skrivit i rapporten *Lära av varandra*⁷⁵ utifrån ett mediepolitiskt program i Piteå kommun (en uppföljning av rapporten Piteåmodellen – när eldsjälarna gjort sitt! se Bakgrundskapitlet s.13.) Här framhåller Hansson spridandet av mediekunskap och tillgänglighet till medialaverktyg inom skolundervisningen rentav som en demokratisk rättighet.

⁷¹ Se Bilaga 5.

⁷² Skolverket.(2001).*Film och mediepedagogik i skolan – en seminarieserie*. Kleveland Åse ”Medieundervisning är ingen fiskleverolja”. (Bilaga 3)

⁷³ Ibid. s. 7

⁷⁴ se Bilaga. 8

⁷⁵ Hansson, K.(2004). *Att lära av varandra - Ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Piteå kommun*.

http://www.sfi.se/sfi/IMAGES/_SFI_PDF/SKOLBIO/PITEATT%20L%C4RA%20AV%20VARANDRA.PDF
2008-06-15

För att skolan på ett tillfredställande sätt skall kunna erbjuda sina elever aktuell medieundervisning krävs dock en ständigt pågående kompetensutveckling inom lärarkåren. Informanten Anna från Alpha-skolan påtalar dock en upplevd brist på tillfällen för denna typ av vidareutbildning inom skolansverksamhet Hon uttrycker:

Det är det här att det inte riktigt ges tid för fortbildning för lärarna utan att man (skolledningen) tar förgivet att lärarna skall klara av det inom den tidsram vi redan har. Det har kommit till så mycket... vi skriver ju i någonting som heter Dexter (frånvaroprogram)...det är så mycket som har kommit till i arbetsuppgifterna!⁷⁶

Att som lärare känna att man inte behärskar ett arbetssätt eller ett material kan därmed tänkas vara en bidragande faktor till att undvika att ta tag i och använda sig av de möjligheterna som medierna skapar för undervisningen. Ett exempel på detta är informanten Danas från Delta-skolan som uttrycker att hon avvaktat att bygga ut den digitala tekniken inom programmet eftersom hon inom kort skall gå i pension. Hon påpekar dock att ”saker och ting måste utvecklas” inför framtiden och tillägger att:

Och då känns det kul att sluta också tycker jag... att... jag menar att... mm... veta att utbildningen kommer att förändras, att det kommer hända nya saker. Det tycker jag... att det blir någon som kommer och gör någonting som jag inte kan.⁷⁷

Utöver tidsbrist och kunskapsbrist uttrycker lärarna indirekt även ett underskott på goda läromedel inom ämnet när samtliga av dem meddelar att de helst tar fram sitt eget undervisningsmaterial. Detta skulle kunna vara ett index för att det även finns behov av nya läromedel som är bättre anpassade för att ringa in den nya tidens vidgade estetikbegrepp.

5.4 Komponerandet och genomförandet av de medieanalytiska lektionsprototyperna

Ett sätt att sprida den mediala medvetenhet till eleverna kan vara att utföra lektioner med samma ambition och förhållningssätt som mina egna medieanalytiska lektionsprototyper. Som tidigare nämnts tog dessa lektionsprototyper sin utgångspunkt i lärarnas intervjusvar men även i ambitionen att överbrygga klyftan mellan bildämnets teori och praktik.

Den gemensamma grundutformningen som blev återkommande i alla lektionsprototyperna inspirerades särskilt av tre uttalanden. Det första var läraren Almas positiva inställning till att arbeta i grupp. Det andra var läraren Belindas uttryckta strävan att göra eleverna uppmärksamma på den omgivande estetiken, och det tredje och sista var läraren Danas påpekande om vikten av att analysera via diskussion.

Därefter profilerades de olika lektionsprototyperna även med utgångspunkt i specifika saker som uttrycktes på respektive skola. Alpha-skolans informant Anna poängterade flertalet gånger hur viktigt det vara att ”titta hur man jobbar med nyheter”⁷⁸ varpå *Lektionsprototyp II: Att gestalta en löpsedel* föddes. Vid Beta-skolan påpekade informanten Belinda särskilt hur värdefull hon ansåg Konsumentverkets video *Reklamfilmens fantastiska värld*⁷⁹ var. I den tas reklamfilm, målgrupp och

⁷⁶ se Bilaga. 5

⁷⁷ se Bilaga. 8

⁷⁸ se Bilaga. 5

⁷⁹ *Reklamfilmens fantastiska värld* (1998) prod./utg. av: Konsumentverket, Film i Skåne och Riksföreningen Folkets Bio.

påverkan upp vilket i sin tur inspirerade till att utforma *Lektionsprototyp III: Att gestalta ett målgruppsbytte*. *Lektionsprototyp I: Att gestalta representationer i film* inspirerades av informanten Danas uttalande: ” skall man belysa ett aktuellt tema så måste man ju hämta bilder och exempel och då hittar man ju det antingen i filmer, tidningar...”⁸⁰ varpå jag valde att låta lektionen utgå från en filmvisning. Utöver detta bidrog själva genomförandet av lektionerna till att uppgifterna successivt utvecklades genom att inspirera varandras utformanden.

I åtanke vid skapandet av prototyperna fanns även ambitionen att välja ämnen som kunde tänkas vara lämpliga för ämnesöverskridande samarbeten med bl a Svenska, Historia eller Samhällskunskapsämnet⁸¹. Samtliga av dessa ämnen innehåller nämligen formuleringar i sina kursplaner vilka indikerar att undervisningen skall innehålla reflektion, analys, kritiskt tänkande, och etiska frågeställningar.

För att kort kommentera mina utföranden av lektionsprototyperna anser jag att de förlöpt förhållandevis bra. En positiv upptäckt var att majoriteten av de deltagande eleverna tycktes ha kommit fram till något vid slutet av övningen. Som alla de deltagande lärarna påpekade via sina utvärderingar stämmer det dock att det krävs mer tid och fördjupning inom ett ämne för att skapa djupare reflektioner hos eleverna. Utöver denna synpunkt tycks de tre lärarnas utvärderingar, trots tidigare uttryckt ointresse för ”nya” läromedel inom media, efter testet uteslutande spegla positiva intryck/upplevelser av de utförda lektionsprototyperna. Och trots att alla informanterna meddelat att de oftast skapar sina egna läromedel hoppas jag att de utförda lektionernas innehåll kan bidra med en form av input och inspiration inför deras framtida undervisning.

Att påvisa inspirerande exempel för hur man kan inkludera ett medicanalytiskt förhållningssätt i undervisningen har för övrigt varit ett av uppsatsens formulerade syften. Förhoppningen är därför att läsandet av detta arbete även generellt kan bidra med en inspirerande inverkan på pedagoger inom alla gymnasieskolans program. Med utgångspunkt i denna studie bedömer jag att det är hög tid för skolan att uppmärksamma samtidens krav och i praktiken verkställa det utbildningsuppdrag vilket staten via läroplanen⁸² tillskrivit oss i myndighet som lärare/utbildare av framtidens medborgare.

⁸⁰ Se Bilaga 8.

⁸¹<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&skolform=21&infotyp=2&id=21> (Skolverkets kursplaner) 2008-06-13

⁸² http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf (Lpf 94) 2008-06-01

6 Summering

Denna uppsats har i grunden fokuserat på att motivera behovet av mediebruk och medierefleksion i dagens skolundervisning. På grund av mediernas utveckling och det vidgade estetikkbegreppet bör det närmast ses som en demokratisk rättighet att idag som elev få lära sig handskas med samt reflektera över medier för att kunna bli en god demokratisk medborgare.

Inför uppsatsens avslutande summering görs här en tillbakablick. Syftet för uppsatsen var att med utgångspunkt i intervjuer från bildlärare vid gymnasieskolor utforma och utföra tre medieanalytiska lektionsprototyper. Ambitionen bakom designandet av dessa lektionsprototyper var, utifrån ett vidare syfte, att bidra med inspirerande exempel på hur ett inkluderande av medier i bildundervisningen skulle kunna fungera som källa till reflektion för att närma sig viktiga teoretiska, etiska och existentiella frågor.

Studien fokuserade följande frågeställningar:

- Hur tänker/undervisar bildlärare på Estetiska programmet utifrån dagens kursplaner i frågor rörande Medieanvändning och Medieanalys ?
- Anser sig bildlärare sakna ”verktyg” i detta arbete, och i så fall vilka?
- Förekommer samarbete över ämnesgränserna inom detta tema?
- Hur kan medieanalys vävas in i ordinarie bildundervisning?
- Hur uppfattar undersökningens informanter inkluderingen av ett mediepedagogiskt perspektiv i bildundervisningen?

Undersökningen har bidragit till att problematisera mina frågor samt lett till en ny och varierad insikt kring området.

De utförda intervjuerna visar att de fem informanterna redan mer eller mindre medvetet tycks väva in mediebruk och mediekunskap i sin bildundervisning. Därmed kan undersökningen sägas spegla att det finns en mängd olika sätt att närma sig ett medieanalytiskt inslag i undervisningen. Resultaten påvisar även att förmågan att undervisa reflekterande kring detta inte nödvändigtvis är beroende av högklassig utrustning utan snarare av en engagerad lärares drivkraft och vilja. Av intervjuerna framgår det vidare tydligt att de tillfrågade lärarna menar att det erbjuds för lite tid och möjlighet för kompetensutveckling från skolledningen kring detta, samt att befintliga läromedel saknas i ämnet.

Av materialet i min studie framkommer även att samtliga av lärarna är rakt igenom positiva till att arbeta ämneöverskridande och med inkluderande av estetiska lärprocesser i sin undervisning. Trots att denna typ av arbetssätt även förespråkas i läroplanen och diverse kursplaner uttrycker flera av lärarna en upplevd problematik kring att utöva denna typ av arbetssätt. De anger framför allt att scheman och tidsbrist kan ha en hindrande verkan, men även genom förekomst av teorilärares oengagerade inställning till att samarbeta med ett praktiskt ämne.

Utöver alla intressanta inblickar i de informanternas tankar och verksamheter kring mediebruk och medieanalys har denna undersökning bidragit till förfärdigandet och utförandet av tre egna lektionsprototyper. Framställandet av dessa lektioner har, förutom att stimulera min egen nyfikenhet att problematisera kring området, syftat till att på ett motiverande och inspirerande sätt ge exempel på hur man som lärare kan närma sig ett medieanalytiskt förhållningssätt i undervisningen. Studiens resultat gör att jag vill förespråka användandet av medier, populärkultur och vardagsetetik i skolan som ett möjligt tillfälle för att bjuda in elevers vardagsreferenser och kunskaper i undervisningen. I det avseendet menar jag dels för att berika lektionen, dels som ett tillfälle för läraren att själv få lära av sina elever.

För framtida studier inom området kunde det även vara av intresse att inkludera ett elevperspektiv på undervisning kring medieanalys. Vidare skulle en fördjupning kring olika ämneslärares inställning till mediers användning och möjligheter som ämnesöverskridande plattform vara angeläget som forskningsfält. Dessa infallsvinklar får dock lämnas hän till framtida studier inom ämnesområdet.

7 Källförteckning

7.1 Tryckta källor

- Graviz, A.(1996).*Införande av medicinskaps i skolan: ett pedagogiskt problem? En fallstudie i Uruguay.*(akad.arb.) Stockholms universitet: Pedagogiska institutionen.
- Hansson, K.(2004). *Att lära av varandra - Ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Piteå kommun.* Svenska filminstitutet.
- Holmlund, K.(red.), (2004).*Vad har kvalitet med skolan att göra?* Lund: Studentlitteratur.
- Sundin, E.(2004). ”Lärande i e my tid” (red.) Holmlund, Kerstin. *Vad har kvalitet med skolan att göra?* Lund: Studentlitteratur.
- Patel, R & Davidsson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder.* Lund: Studentlitteratur.
- Persson, M.(2000). *Populärkulturen och skolan.* Lund: Studentlitteratur.
- Thavenius, J. & Persson, M.(2003).*Skolan och den radikala estetiken.* Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket.(2001). *Film och mediepedagogik i skolan – en seminarieriserie. Sammanfattande rapport om 11 seminarier ht 1999-vt 2000 . Projektet Kultur för lärande (Dnr 98:1734).*

7.2 Elektroniska källor

- Arla foods ”Historien om Arla” [WWW document]URL:
<http://www.naringslivshistoria.se/templates/Arla/Article.aspx?id=2003&ArticleID=1968&CategoryID=334&epslanguage=SV>
- EU’s nyckelkompetenser för livslångt lärande [WWW document]URL:
http://eurlex.europa.eu/lexuriserv/site/sv/oj/2006/1_394/1_39420061230sv00100018.pdf
- Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna. [WWW document] URL:
http://www.du.se/Templates/InfoPage___4238.aspx?epslanguage=SV
- *Garage- älska film!* UR producerad tv-serie om film och filmskapande [WWW document] URL: <http://www.ur.se/pedagog/Tv/Tv-for-unga/Artiklar/Garage---alska-film/>
- Gärdenfors. P.(1999).”Media och Berättande”. [WWW document] URL:
http://itforpedagoger.skolutveckling.se/digitalAssets/154389_Media_berattande.pdf
- Hansson, K. (2004). *Att lära av varandra: ett mediepedagogiskt utvecklingsarbete i Piteå kommun.*Svenska Filminstitutet. [WWW document] URL:
http://www.sfi.se/sfi/IMAGES/_SFI_PDF/SKOLBIO/PITEATT%20L%C4RA%20AV%20VARANDRA.PDF
- Hansson, K. (1997). *Piteåmodellen - när eldsjälarna gjort sitt! (Nr 19)* [WWW document] URL:
http://www.medieradet.se/templates/products___389.aspx
- Läroplanen för de frivilliga skolformerna 1994. [WWW document] URL:
http://www.unikum.net/downloads/laroplan_lpf94.pdf
- Reklamfilm *Festis Deluxe* [WWW document] URL:
<http://www.youtube.com/watch?v=uZM4k9bNe6w>
- Reklamfilm *Tv3 reklam* [WWW document] URL:
<http://www.youtube.com/watch?v=tAZZ6eBJ-Us>
- *SOU 2006:45 Tänka framåt, men göra nu - Så stärker vi barnkulturen.* [WWW document] URL:
<http://www.regeringen.se/sb/d/6293/a/62760>
- Skolverkets Nyhetsbrev: *Elever ska garanteras en digital kompetens.* [WWW document] URL:
<http://www.skolverket.se/sb/d/1818/a/8942>
- Skolverkets PM : Digital kompetens. [WWW document] URL:
http://www.kks.se/upload/e_postbrev_filer/internt%20pm%20dk.doc
- Skolverket, kursplaner för gymnasieskolan. [WWW document] URL:

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0708&skolform=21&infotyp=2&id=21>

- Thavenius, J. & Aulin-Gråhamn, L.(2003). *Kultur och estetik i skolan*, Rapporter om utbildning 9/2003, Malmö högskola [WWW document] URL: <http://hdl.handle.net/2043/1282>
- Wikipedia -den fria encyklopedins definition av massmedia. [WWW document] URL: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Massmedier>

7.3 Filmkällor

- *Egen härd är guld värd.* (2003). Regi: Carleson, P. Distr: Film i Västernorrland [DVD]
- *Lagnöblandning: korta filmpraliner - Från avdelningen för korta meddelanden* (2001) Lagnö studios DVD]
- *Reklamfilmens fantastiska värld* (1998) prod./utg. av: Konsumentverket, Film i Skåne och Riksföreningen Folkets Bio. [VHS]

8 Bilagor

- Bilaga 1.** Informationsbrev inför undersökningar
- Bilaga 2.** Informationsbrev inför deltagande vid lektionsprototyp
- Bilaga 3.** Underlag för lärarintervjuer
- Bilaga 4.** Lärarintervju nr 1, 2008-04-21 (Alma)
- Bilaga 5.** Lärarintervju nr 2, 2008-04-21 (Anna)
- Bilaga 6.** Lärarintervju nr 3, 2008-04-22 (Belinda)
- Bilaga 7.** Lärarintervju nr 4, 2008-04-22 (Britta)
- Bilaga 8.** Lärarintervju nr 5, 2008-04-23 (Dana)
- Bilaga 9.** Uppgiftsbeskrivning nr 1: Att gestalta representationer i film
- Bilaga 10.** Uppgiftsbeskrivning nr 2: Att bearbeta och gestalta en löpsedel
- Bilaga 11.** Uppgiftsbeskrivning nr 3: Att gestalta ett målgruppsbyte
- Bilaga 12.** Underlag för lektionsutvärdering

Bilaga 1

HÖGSKOLAN
Dalarna

Undersökning rörande bildlärares tankar kring medieundervisning

Detta brev riktar till dig som bildlärare vid Estetiska programmet och inbjuder Dig att delta i en mindre studie rörande bildlärares tankar och arbete kring mediekunskap i undervisningen. Studien, som är en del i mitt examensarbete inom Lärarprogrammet vid Högskolan Dalarna, syftar till att se närmare på yrkesutövande lärares allmänna tankar och inställningar till undervisning rörande mediekunskap och bildkommunikation i dagens gymnasieskola. Studien riktar sig till tre gymnasieskolor i olika kommuner och beräknas pågå under veckorna 17-22, vårterminen 2008.

Själva undersökningen innebär att jag vid *två* tillfällen kommer att besöka respektive involverad skola i syfte att utföra *två* separata men inbördes sammanhängande undersökningsmoment. Det *första* momentet gäller ett intervjusamtal å 30 minuter med en eller högst två bildlärare vid respektive skola. Det *andra* momentet i studien består av en experimentell lektion, där jag prövar ett eget framtaget undervisningsmaterial.

Svaren från studiens genomförda intervjuer kommer att bilda underlag i utvecklandet av detta *andra* delmoment i undersökningen. Syftet med detta moment är att fånga upp de intervjuades önskemål samt att få underlag för att problematisera vidare kring undervisningsmaterial inom mediekunskap. För att detta moment skall fungera så krävs det att jag under ett lektionspass får tillgång till att leda en klass på egen hand samtidigt som ordinarie lärare är närvarande. Sammanfattningsvis består den insats jag härmed ber Dig om: av att delta i en intervju å 30 minuter, samt att under ett lektionspass överlåta en av Dina klasser till mig för ett lektionsexperiment.

Deltagandet är givetvis frivilligt och alla uppgifter behandlas konfidentiellt. Alla ljudinspelningar kommer omgående att raderas efter uppsatsens fullbordande. Även namn och orter som berörs i intervjumaterialen kommer att avkodas i syfte att skydda deltagarnas identiteter.

Det material som växer fram genom min undersökning blir Du en viktig medskapare till. Studien som helhet kommer att resultera i en uppsats vid Högskolan Dalarna, Falun. Alla deltagande lärare i undersökningen kommer att få ta del av det slutgiltiga materialet. För ytterligare information är Du välkommen att kontakta mig eller min handledare Helena Danielsson hdn@du.se.

Med vänlig hälsning//

Susanna Géczy

Epost: susanna.geczy@gmail.com

Tel: 073-6745719/023-703112

Bilaga 2

HÖGSKOLAN
Dalarna

Informationsbrev inför deltagande vid ett experimentellt lektionspass

Hej elev på Estetiskaprogrammet!

Jag heter Susanna Géczi och är student vid Högskolan Dalarna. Efter 5 år av studier vid Campus Falun befinner jag mig i sluttampen av min utbildning till Bildlärare för gymnasiet.

Därför är jag just nu i färd med att skriva mitt examensarbete på temat *Medie-analys* och önskar med detta brev bjuda in dig (samt resten av din klass) till att delta i min examens-studie.

Den insats jag ber dig göra består i att delta i ett lektionsexperiment som jag kommer att utföra vid din skola under vecka 19. Lektionspasset beräknas ta ca 1 ½- 2 timmar och kommer utöver en kortare övning med tillhörande redovisning avslutas med fika.

Din medverkan i denna studie är förstås frivillig men också högst önskvärd. För ytterligare frågor kring detta moment går det bra att kontakta mig.

Vi ses inom kort!

Tack på förhand//

Susanna Géczi

susanna.geczi@gmail.com

073-6745719/023-703 112

Bilaga 3

Underlag för lärarintervjuer

Datum:

Ort:

	Skola:..... Namn:..... Titel/utbildning:..... År i yrket:..... År på skolan:.....
1A	Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare? Ja ☐ Nej ☐
B	Kommentera, samt ge exempel:
2A	Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv? Ja ☐ Nej ☐
B	Kommentera, samt ge exempel:
3A	Använder du dig av media i din undervisning? Ja ☐ Nej ☐
B	Kommentera, samt ge exempel:
4A	Anser du att reflexion kring mediernas innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde? Ja ☐ Nej ☐
B	Kommentera, samt ge exempel

<p>5A</p> <p>B</p>	<p>Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>Kommentera, samt ge exempel:</p>
<p>6A</p> <p>B</p>	<p>Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>Kommentera, samt ge exempel:</p>
<p>7A</p> <p>B</p>	<p>Anser du dig sakna något/några specifika <i>redskap</i> (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>Kommentera, samt ge exempel:</p>
<p>8A</p> <p>B</p>	<p>Anser du att reflexion kring mediernas innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>Kommentera, samt ge exempel:</p>
<p>9A</p> <p>B</p>	<p>Tar du fasta på att ”utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser” i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>Kommentera, samt ge exempel:</p>

10A	<p>Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?</p> <p>Ja ☐ Nej ☐</p> <p>B Kommentera, samt ge exempel:</p>
11A	<p>Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?</p> <p>Positiv ☐ negativ ☐</p> <p>B Kommentera, samt ge exempel:</p>
12	<p>Övriga synpunkter</p>

Bilaga 4

Lärarintervju, nr: 1, 2008-04-21

Namn: ”Alma”

Titel/utbildning: Bildlärare.

År i yrket:: ca 40 år

1. Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?

A: - Ja, det uppstår ofta diskussioner utifrån det som eleverna gör, så det finns många tillfällen för att diskutera demokrati-frågor

S: (Jag sammanfattar) - Man tar alltså vara på tillfällena?

G: - Ja

S: - Jobbar du kanske aktivt, på något sätt...medvetet?

A: - Ja... sen jobbar man ju med sådana frågor även på kontakttiden, hela skolan gör ju det, tex utifrån likabehandlingsplanen.

S: - Vad innebär det (likabehandlingsplanen) mer specifikt?

A: - Ja skolan har ju en likabehandlingsplan och alla här jobbat med den i år. Till exempel har varje klass diskuterat olika frågor utifrån likabehandling.

2. Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?

A: - Ja, kursplanerna är så vida i sina formuleringar att man kan lägga undervisningen som man tycker verkar.... Ja!

3. Använder du dig av media i din undervisning?

A: - Ja, man har tex skildrat någon aktuell händelse utifrån sådant som de har hittat i olika medier, och jag har gett exempel på hur konstnärer genom tiderna har skildrat aktuella händelser.

Sen jobbar man ju med olika medier i tex kulturhistoria, t.ex tidningsartiklar, filmer, internet, på en mängd olika sätt.

4. Anser du att reflexion kring mediers innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde?

A: - Ja. Sen så tycker man ju alltid att tiden är för knapp.

S: - Men du arbetar aktivt för att få eleverna att reflektera kring medierna de använder?

G: - Ja

5. Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?

A: - Ja, något, de mesta gör jag själv.

I kulturhistorien gör jag nästan alltid själv för att de böcker som finns är alldeles före ytliga och alldeles för tråkiga....så att man använder sig ju av andra böcker och uppslagsverk, biografier och konstnärer, mycket av nätet förstås.....och uppgifter för eleverna brukar jag också skriva mycket själv, mer och mer, skriva förutom att presentera.

S: - Så du lämnar ut texthäften?

A: - Ja

6. Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?

A: - Jag undervisar inte i mediekunskap! Det finns nog en del inom mediekunskap som jag inte har använt mig av, så jag kan egentligen inte svara på den frågan.

7. Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediers innehåll?

A: - Eftersom jag inte undervisar i det alls så kan jag inte... ja de vet jag inte, men om jag tar upp tidningsartiklar eller filmer eller någonting sådant här som har med kulturhistoria eller bildämnet att göra så det tycker jag nog att jag behärskar någorlunda bra, jo det tycker jag, eller så kan man läsa på.

8. Anser du att reflexion kring mediers innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?

A: - Ja.. Speciellt när det gäller bildkunskap/hur man tolkar bilder

S: - Och det jobbar du aktivt med under dina lektioner?

A: - I viss utsträckning givetvis

S: - Till exempel hur?

A: - Ja det är klart att vi gör vissa bildanalyser och sådant

9. Tar du fasta på att ”utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser” i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)

A: - Ja, och tex i Estetiskorientering (ESO) så utgår vi mycket i från vardagliga estetiskaföreteelser i den kursen.

S: - På vilket sätt?

A: - Ja, vad de(eleverna) har för bilder omkring sig /eller vardagsföremål och vad de har för estetisk betydelse. Och då är det inte bara de som man ser utan vi tar ju upp ljud också förstås.

S: - Men Estetiskorientering, är det en tillvals kurs?

A: - Nej det är en obligatorisk kurs på Estetiskaprogrammet

S: - Men i ESV då?

A: - Ja det är ju naturligtvis bra att utgå ifrån vardagen och något som eleverna känner till

10. Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?

A: - Ja, skolan är så stor så att det är lite olika inom olika delar i skolan. På Estetiskaprogrammet har vi ju arbetat med att överskrida ämnesgränserna, tex de ITIS-projektet (=Internet i skolan) som du var med i. Vi gjorde det (ITIS) fyra år i rad med lite olika infallsvinklar. Sen håller vi på med ett ytterligare projekt nu med: Svenska, Historia, Kulturhistoria samt Nutidkonst.

S: - Hur?

A: - Vi har gemensam tid att kunna vara tre lärare.

11. Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?

A: - Positiv!

Överhuvudtaget så tycker jag det är väldigt givande när man jobbar tillsammans flera lärare. Det finns ju i läroplanen att eleverna skall jobba tillsammans, och det är naturligt att även lärarna gör det, och att man också visar det för eleverna.

12. Övriga synpunkter

A: - Tycker det är alldeles för lite tid den här ESV-verksamhet som alla elever har 50 poäng, det är ju en ”pyttekurs” Dessvärre tas den ju bort helt 2010 om inte protesterna från estetlärarna går igenom på konferensen.

Bilaga 5

Lärarintervju, nr: 2, 2008-04-21

Namn: "Anna"

Titel/Utbildning: Teckningslärare

År i yrket:: 30

1. Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?

A: - Ja det tycker jag! Genom att man pratar om bilder i olika sammanhang. Det kan ju var konstbilder, hur de har kommit till via konstnärer och hur de har levt....och man går in kanske på konstnärernas liv och vad som gett upphov till det hela.

Man kanske tittar på bilder i tidningar, artiklar om händelser och sådana saker som har hänt., och så kan man ju komma in på de diskussionsfrågorna med eleverna också. Det är ju ganska intressant att hör vad de har för åsikter om vad som har hänt eller något annat sammanhang.

Ja att man också skall läsa tidningar och titta hur man jobbar med nyheter. Ja, och som det står här (i frågeformuleringen)*reflektera* över saker och ting tex. vad som händer i samhälle. Det gör jag ofta. Men också inom konst och design att man kan titta på utställningar och recensioner från dem, och se vad andra tycker som skriver om bilder och utställningar....dels de (utställningarna) här i stan men även i DN (Dagens Nyheter).....och titta på vad som händer i ett större sammanhang, det är viktigt!

2. Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?

A: - Ja det tycker jag väl. Det beror ju mycket på en själv tycker jag, vad jag vill ta upp för någonting. Det är ju ganska...vill man inte ta upp någonting så gör man ju inte det men annars så tycker jag det är väldigt fritt vad man kan ta upp, det är upp till mig många gånger.

S: - Så de är bra och fria formuleringar (i kursplanerna)?

A: - Ja det tycker jag!

3. Använder du dig av media i din undervisning?

A: - Ja...men det får jag svara ja på, trots att det inte är i så stor utsträckning. Det är ju vid datorn som man kan jobba med bilder....och så får eleverna ta fram bilder och kanske utgå från något förslag ...och att man gör om dem (bilderna) här (i datorn) om man kanske skall gör ett grafiskt tryck eller någonting sådant där, så kan man ju använda de här bilderna som utgångspunkt.

Ja vad kan man mer använda media? ja man kan ju visa också! Vi visar ibland något program om någon konstnär eller hantverkare...hur de jobbar och berättar om sitt liv. Det tycker jag också är intressant....så att eleverna får höra hur man (konstnären/hantverkaren) har gått tillväga och hur man lever och så där.

4. Anser du att reflexion kring mediens innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde?

A: - Ja det tycker jag ju absolut!

Det är ju det här med.... dels vad som händer i samhället, det är ju inte bara samhällskunskapsämnets eller historieämnets, utan det är ju också att man kan diskutera med eleverna om de sakerna.... och höra deras åsikter. De behöver ju också prata med vuxna! Det är viktigt att diskutera och det är de intresserade av många gånger. Så att reflexionerna är ju viktiga.och som ja också sa nyss tex med utställningar och recensioner, inte bara i lokaltidningen utan även i rikstidningarna.

S: - Så man diskuterar aktuella händelser?

A: - Ja precis! Och ofta.... eller ja menar.... det kan ju vara att en utställning är baserad på någon händelse i samhället många gånger. Förstår du hur jag menar? man kan ju utgå ifrån dem (eleverna) också, vad de tycker/protest/spegling.

5. Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?

A: - Professionellt framtagna? som redan finns eller?

Ja det händer absolut! Det kan ju var utredningar och andra enkäter som man diskuterar (tex) kost, hälsa och levnadsvanor, ja allting som hör till eleverna levnadsvardag.

Det är ju viktigt att poängtera sådana saker också tycker jag.... man kan ju utgå ifrån det lite grann.

S: - Så man utgår i från detta som en inspirationsbas till en uppgift?

A: - Ja det kan man göra.

S: - Men du är mycket för att utgå ifrån elevernas vardag?

A: - Ja det tycker jag. Man måste börja där eleverna står, annars är det svårt, börja med det! Och då tycker jag man kan fråga nånting/ställa en fråga till dem där/utgå från där de befinner sig, det tycker jag är viktigt! Då är de mer intresserade sen och kan ta till sig när man går vidare i resonemanget.

6. Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?

A: - Det är svårt att säga...det vet jag faktiskt inte! Nog tycker jag att det finns så att det räcker, att jag är nöjd med det utbudet, det tycker jag, jag kan inte kommentera det så mycket mer.

S: - Du använder dig inte så mycket av det?

A: - Nej, jag gör inte det på samma sätt som Alma

7. Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?

A: - Nej det tycker jag inte, det enda är väl att jag tycker att det är svårt för oss lärare att få fortbildning för att använda de här redskapen i media.

Att vi kan....att det är svårt att få tid att lära sig. Mycket skall vi liksom göra inom vår arbetstid. Den fortbildningstiden skulle man ju kunna få utöver det på nåt sätt,...man kan plocka bort några dagar kanske och lära sig de här i lugn och ro. För det är ju väldigt stökigt här på skolan om man skall sitta här och göra sådana saker och lära sig; det är liksom inte lugn och ro.

Jag går oftast hit på nån helg om jag skall försöka göra nånting/prova ut och så där. Genom att jag inte håller på så jättemycket med det så måste jag ju titta väldigt noga själv innan. Men jag tycker att det saknas bra fortbildning! Det finns jättemycket folk på skolan som kan, men det är tiden som saknas för oss lärare som behöver det här. Som det är nu så skall vi gör det också inom vår arbetsplan, och det är så mycket ändå som skall göras.

Ja det är ju något nytt så då tycker jag att man skall få det inom tiden, och det kan jag tänka mig att många lärare kan tycka.... om du frågar någon Svensklärare tex.

8. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?

A: - Det vet jag inte. Jag tror nog att det används en hel del, inom Samhällskunskap eller Historia... tror jag. Jag skulle nog tro att man skulle använda det ännu mer ändå.

9. Tar du fasta på att "utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser" i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)

A: - Ja, det där är en ganska svår fråga. För i den här kursen, Estetiskverksamhet, där är det ju så att det är så många olika elever från olika program. Man kan ha (elever) från tio olika program så det är ju väldigt svårt att ha något enhetligt....det är ju om man går in mer på det här med att de

kanske kan få jobba lite mer individuellt, då är det lättare... men om man har en.... har en stor grupp är inte det så enkelt att göra, det kan ju vara bortåt en 25 elever i en sådan grupp.

S: - Så då koncentrerar du dig mest på att få igång nån slags lust till att skapa?

A: - Ja det är nog det viktigaste i den kursen, för de (eleverna) kommer dit och vill göra någonting med sina händer...de vill måla och göra något praktiskt, upplever jag det som. Men att, vi brukar ju gå på utställningar och så där, och då får de ju skriva om bilder. Jag brukar göra frågor...så då kan de ju få tolka lite..och skriva vad de tycker. Sen brukar vi ju läsa upp när vi kommer tillbaks, vad de tycker var och en.

S: - Gör man någon bildanalys i den kursen?

A: - Inte en sån renodlad bildanalys, det gör vi inte.

10. Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?

A: - Ja det tror jag. Det har vi gjort ganska mycket också! Både med yrkesprogrammen, har vi gjort olika saker, och med svenskan. Exempelvis lite olika saker tillsammans med Bygg (programmet) där tex är det inte alltid så jättelätt alla gånger att jobba med dem, de har ju sitt i verkstan`....alla yrkeslinjer. Vi gjorde skrot-skulpturer på Stora torget en miljödag, då var Bygg med. På Svenskan har vi också gjort olika saker. De (svensklärarna) är ju med i våran programgrupp... så har vi försökt få in de ämnet (Svenskämnet) när vi har haft lördagsöppet. Till exempel har vi gjort dikter, jobbat med musik till texter bl.a.

Hotell och restaurang har vi också jobbat med på lördagsöppet....med lite estetisk dukning och färger.

11. Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?

A: - Positivt

S: - Ser du möjligheter?

A: - Ja det gör jag! Det är väl det att schemat och så här har inte ändrat sig mycket i upplägget utan man läser ju precis som vanligt med: matte svenska, bild och idrott....så att det är ju inte så lätt. Jag har också försökt få till stånd att läsa mera sånt här i block tillsammans.

Sen så har vi Es-dagarna = estetdagarna då vi har jobbat bara med estetämnet. Då har vi även svenska och då måste schemat göras så att de (eleverna) får ägna sig hela tiden åt det här, så att det inte blir något avbrott för något annat...och det tycker eleverna är roligt.

S: - Har ni Es-dagar varje termin?

A: - Nu har vi inte haft nåt den här terminen men vi har haft förrut. Vart ända år har vi haft 3-dar i sträck/4-dar i sträck. men nu har vi... har vi planerat en välkomstfest och varit med på det.... som ettorna får vara med om...de nya ettorna som kommer, så det har vi varit med och hjälp till med lite grann. Då är ju även han som är fritidsledare på skolan och eleverna också med i det här...så det är ju ett samarbete!

S: - Är Välkomstfesten på skolan?

A: - Ja det är när eleverna börjar i augusti som eleverna samlas på "Krillan" (ett utomhusbad)... och eleverna uppträder också!

12. Övriga synpunkter

A: - Det är det här att det inte riktigt ges tid för fortbildning för lärarna utan att man (skolledningen) tar förgivet att lärarna skall klara av det inom den tidsram vi redan har.

Det har kommit till så mycket... vi skriver ju i någonting som heter Dexter (frånvaron)...

Det är så mycket som har kommit till i arbetsuppgifterna!

Bilaga 6

Lärarintervju nr: 3, 2008-04-22

Namn: "Belinda"

Titel/utbildning: Grundskollärare (årskurs 4-9) bild och matematik

År i yrket:: 16 år (var av 7 år på Beta-skolan)

1. Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?

B: - Ja, det tycker jag! Det är ju så att man påverkar eleverna att bli medvetna om vad de ser på bilder till exempel. Men framför allt kanske i film och filmarbete som vi bl.a jobba med på Estetiskverksamhet (ESV). Och då jobbar vi ju med filmerna program-inriktade = vi väljer filmer som skall vara anpassade till programmen. Där får man göra en analys och kanske lära sig att reflektera mer kring det man ser. Men sen tycker jag även att man i sitt arbete med... man gör kanske ett monter-arbete inför UF-mässan (Ung företagsamhet), vi gör utställningar, vi gör föreställningar, och jag tycker väl att i allt man gör här så får man ändå lära sig reflektera om vad man håller på med,/hur man påverkar andra/hur andra skall uppfatta det man gör/och vad man säger med sitt estetiska uttryck.

2. Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?

B: - Ja det tycker jag! Jag tycker att det finns ju hur mycket frihet som helst att välja om man vill arbeta med aktuella frågor eller ett speciellt land, ja vilket tema man än jobbar med så tycker jag att det finns stor frihet att utnyttja.

Vi brukar jobba med (t.ex) tema Afrika eller tema Japan, så det tycker jag absolut. Vi kan få in våra tekniker, material och uttrycksmedel inom liksom alla teman.

3. Använder du dig av media i din undervisning?

B: - Ja, om du med media menar film, teater, dator, stillbilder

S: - Jag menar både att använda befintliga medier men också att skapa själv.

B: - Ja vi både uttrycker oss själva.... eller, eleverna uttrycker sig med hjälp av film, och de får även lära av film. De får lära sig av bildspel. Vi använder mycket bildspel för lektionsgenomgångar och eleverna får även göra bildspel, så det gör vi...kameror....stillbildskameror, filmkameror, så det tycker jag! Det vi inte jobbar med är ju hemsidor. Vi använder vår medieutrustning som ett redskap för att göra bilder... men vi lär inte våra elever om hemsidor.

4. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde?

B: -Ja absolut! Framför allt film alltså. Vi jobbar ju med.... Rörligbild har vi en kurs som heter, där jobbar vi ju då med filmens bildspråk. Men du kanske menar mer innehållsmässigt? men där jobbar vi mycket med filmens bildspråk kan man säga. Men de handlar om analys av filmer även där (t.ex) filmens-dramaturgi. Och sen även Estetiskverksamhet (ESV) som vi jobbar med....där gör vi en filmanalys och dramaturgi.

Det vi kanske inte jobbar så mycket med, som jag jobbade mera med när jag jobbade på högstadiet är faktiskt reklam och reklambildernas innehåll

S: - Så det blir inte mycket sånt nu?

B: - Nej, just reklamens språk kan jag erkänna att jag inte jobbat så mycket med.

5. Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?

B: - Ja vi använder en bok i rörligbildkursen som heter....uh vad heter den...boken heter alltså: *Medieboken* och det här numret heter *Rörliga bilder*.

Det kan man säga att denna boken är hela Rörligbild-kursen baserad på, plus att man gör eget arbetsmaterial också. Det måste jag säga att man gör som bildlärare ganska ofta... plockar ihop liksom eget material. Man knycker lite här och där, kan jag säga, i böcker man lånar från biblioteket, i tidningar man läser... man försöker liksom plocka ihop. Om man skall göra mönster så försöker man ta bitar som är bra exempel och med ett pedagogiskt upplägg, och så där plockar man ihop lite eget arbetsmaterial. Det tror jag också är ett sätt att själv lära sig att lägga upp undervisningen, ett mycket bra sätt!

6. Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?

B: - Ja det gör jag. Jag kan inte påstå att jag har suttit och letat så mycket, men jag vet att det finns..det kommer något från Konsumentverket... ganska mycket som handlar om reklam... så det finns mycket att välja på, det tycker jag! De är arbetsmaterial som handlar om tjejer och killar och kroppsfixering, det finns.... det kommer liksom reklam till oss....

S: - Men ni använder er inte av det/dem?

B: - Nej, som jag sa arbetade jag mer med det på högstadiet

7. Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?

B: - Ja ja sa ju att det finns gott om broschyrer, små böcker, tidskrifter och skrifter, men jag måste säga att filmens medium alltid har väldigt stor genomslagskraft, så ett utav de absolut använda och bästa läromedel vi har det är ju den här *Reklamfilmens fantastiska värld*. Ja tror den kommer från Konsument-verket, en film alltså som handlar om reklam och hur den påverkar oss och även hur man gör film, filmensspråk och filmensdramaturgi. Den filmen tror jag... har jag använt i tioårs tid i mitt yrke...och mer än tioårs tid! Den är oerhört bra så det man skulle efterlysa i så fall det är ju liksom lite modernisering utav/eller varianter på utgåvor med bra reklamfilmsexempel...korta... pedagogiska... Den är helt ovärderlig den filmen!

Sen kom jag på att vi på senare år även använt oss av UR:s tv-program *Garage - älska film*.också bra...ungdomligt, korta.....men det kanske handlar mer om hur man gör film, men också hur de (filmerna) påverkar oss. Men de man kan sakna är alltså bra filmer och visningsexempel som är tydliga och korta.

8. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?

B: - Ja det tycker jag nog faktiskt. Det var en lite svår fråga men jag tror att man inte får resignera inför det hära! Det kan ju lätt bli så liksom....de kommer ju hela tiden nytt nytt nytt som måste bearbetas när det gäller media och mediernas utbud. Ja menar för den biten utvecklas ju så mycket hela tiden, så ja menar det får man ju inte säga nej till! Men jag tycker ju inte att...jag har ju all möjlighet själv att göra det...men ja så att.... men jag kanske känner att....

Men framför allt alla sådana här....nu vet jag inte hur jag skall uttrycka det...nya medier/nya påverkansgrepp på ungdomar... ja menar, jag sa till dig tidigare att jag jobbat mer med reklam och könsroller när ja jobbat på högstadiet. Ja tycker kanske att det är en målgrupp där man kan få in mera...jag tror att de (eleverna) är mottagliga då. Jag tror att de (högstadiееlever) är en ålderskategori som man skall jobba med de här frågorna mera,. Man kanske inte liksom har växt i från det på gymnasiet men jag tror det kanske är bra att sätta in det tidigare... (t.ex) just det här med kroppsfixering, vad påverkas vi av?, vad skall vi köpa?, hur skall vi vara?, vem är jag?... det har kanske lite mer med den åldern att göra...

9. Tar du fasta på att ”utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser” i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)

B: - Ja det tycker jag. Jag tycker att de får bra inblick av att de faktiskt är omgivna av estetiska intryck, det brukar var det första vi säger till dem. Varför skall man ha estetiskverksamhet brukar vi prata om, och det är ju för att man faktiskt är omgiven av estetiska uttryck hela tiden fast man kanske inte är medvetna om det. Och sen så tror jag att vi medvetande gör dem genom att de själva får uttrycka sig på olika sätt. Så jobbar vi liksom in det där budskapet om att de faktiskt håller på att skapa saker och får en känsla av att de faktiskt är omgivna själva av estetiska uttryck. (t.ex) blir medvetna om hur affischer påverkar dem/medvetna om layout/hur bilar är formgivna genom att de formger (i keramik) bilar ...nu pratar jag om fordonsprogrammet.../hur man påverkar människor med en utställning eller en monter.....färgmässigt...

Hela tiden tycker jag att vi jobbar med att de skall lära sig att vi faktiskt påverkas av estetiskauttryck hela tiden!

10. Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?

B: - Nej det vet jag inte om det finns. ...alltså jag tycker att vi inom vår verksamhet försöker programintegrera, framför allt inom estetiskverksamhet (ESV) då.....Och vi bjuder in vissa andra lärar till tema-arbeten men jag tycker inte att det är någon allmän policy här på skolan om det är så du menar?!

Det finns liksom ingen uttalad strävan emot det, det står visserligen i något papper men inget som vi lärarkolleger har som något mål som jag tycker.

S: - Men när ni försöker samarbeta, är de andra lärarna samarbetsvilliga då?

L: - Ja det brukar inte vara några problem

11. Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?

B: - Ja positivt! Jag kan säga att skulle nån komma å fråga... nån som kanske vill jobba med multimedia eller samhällskunskap skulle jag gärna säga ja till det!

S: - Jag tror faktiskt att reflexion kring medier står uttryckt inom kursplanerna för både Svenska och Samhällskunskap?

B: - Ja det tror jag! ...för vi har kanske mycket kunskaper och uttrycksmedel = de tekniska sakerna som skulle kunna stödja innehåll, de tror jag på!

12. Övriga synpunkter

B: - Nej men...Film och Biograf-muséet i Säter... Det handlar om Tv, Biografens och Radion, rörligabildensutveckling. Ett intressant besök...om rörlig bild och kort om stumfilmen.

Bilaga 7

Lärarintervju nr: 4, 2008-04-22

Namn: "Britta"

Titel/utbildning: Bildlärare. Utbildad vid konstfacks bildinstitut

År i yrket:: 28 (12 år på Beta-skolan)

1. Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?

B: - Ja det kan man väl... men allt är ju en process, och det är rätt svårt att peka på att det här har man fått via bildämnet. tror jag. Det är ju den totala aktiviteten i skolan och på fritiden, att bli människa på något sätt. men någonslags slags påverkan har det naturligtvis.

S: - Kan man jobba medvetet med dessa frågor?

B: - Ja det kan man säkert

S: - Du menar att man lär både utanför och innanför skolan och att detta blir en samlad kunskaps-kompott?

B: -Ja det tror jag

2. Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?

B: - Om jag skall var ärlig så... så tror jag att jag gör det jag vill och sen så försöker ja läsa kursplanen så att det är okej att jag gör det jag vill. Och sen om jag då bestämmer mig för att jobba med något jag anser aktuellt så tycker jag att man kan fånga den möjligheten i kursplanen. ...och kan man inte det och jag gör fel så är det ändå ingen som kontrollerar. Det finns ju ingen på skolan som är intresserad av hur jag följer kursplanerna, de är ju bara intresserade av hur många elever jag får igenom med godkänt.

3. Använder du dig av media i din undervisning?

B: - Ja det gör jag på många olika sätt, tycker jag. På kulturhistorien som ju är ett teoretiskt ämne så använder vi medier. Vi gör bildspel och vi gör filmer och vi gör... ja, jag vet inte om bilder överhuvudtaget räknas som medier? gör det de?...eller menar du mera modern teknik som film och så?

S: - Nej, bilder är ett slags medier

B: - Till exempel om vi jobbar med och gör skrift under medeltiden...man gör boksidor, kan du kalla de för medier?

S: - Ja

B: - Det var ju dåtidens massmedia, att skriva böcker förhand... dåtiden datorer.

S: - Med andra ord, ett sätt att sprida ett budskap?!

B: - Ja!

4. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll ryms inom/hör till bildämnets ämnesområde?

B: - Ja absolut! Det finns ju ganska stora svårigheter att diskutera med eleverna, tycker jag, Därför att de upplever att bildämnet är praktiskt och liksom material och olika tekniker och så. Men när man börjar diskutera om innehållet blir de ganska så tysta ofta. Men många (elever), tror jag utan att ha frågat dem, upplever att det är privat...att det är ingenting som ja... ja menar "nu har jag gjort en bild så nu behöver jag inte prata om det också"...och... "det här är ju något som jag tycker...det vill inte jag säga". Så det finns stora svårigheter att prata med eleverna.

Men det händer ganska mycket under de här... det här är tydligt i ettan, men sen så ändras det mycket när man kommer upp i trean så vill de gärna prata mycket om sina bilder, inte bara hur de

har gjort utan innehållet också. Men du kanske tänker dig mer att nu bestämmer vi oss för att nu skall vi försöka att ta en diskussion om genus och någonting, så pratar vi om det så.... Är det så mer du tänker?...att det är innehållet som är det viktiga och inte tekniken och materialet?

S: - Jag anser att båda delarna är viktiga men att det ena inte nödvändigtvis utesluter det andra

B: - Jaja, nejnej... Jag menar om du liksom tänkte att nu skall vi diskutera genusfrågor och så gör man en sådan bilduppgift?

S: - Det behöver inte vara så, jag vill veta vad du tänker?

B: - Det vi gjorde nu i ettan var att de fick en uppgift att de skulle göra en bild helt utan styrning utav tekniken och då skulle de försöka gestalta en mardröm... och då diskuterade vi utifrån det, men de är ju inte så mycket.... mera på det privata planet och inte så mycket i samhället.... men det blir ju ändå lite samhälls-reflexion när liksom... Vad är man rädd för idag?, Vad är det som är läskigt?, Vad är det som är skrämmande? Och så.... så beroende på eleverna tycker jag, alltså en del elever är väldigt pratglada

men en del elever stänger, de tycker att: ”nu har jag gjort bilden och det är mitt inlägg i debatten”

5. Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?

B: - Hur menar du då? om ja använder *Reklamens fantastiska värld*? Ja det kan jag göra ibland...

Det finns inte så mycket bra, men det kan bero på att jag inte har letat. Men oftast så gör man väl... ibland så gör man väl lite själv...

S: - Kan du räkna upp flera läromedel som du använder?

B: - Det var väl den enda, bara den *Reklamens fantastiska värld*.... ja jo men jag använder ju National Geographics filmer om svunna kulturer. Antiken och de filmerna... de är ju sådana (filmer) man kan köpa och använda sig av i undervisningen, sen vet jag inte på rak arm någonting mer... använder inte... nej det är ju ofta spelfilmer och så då... och någongång, jo men jo! Jag har ju använt *Garage*.. de här från UR,

och så har jag använt någon från AV.... som handlar om människokroppen i Arbetsmiljö... ja om hjärtat och lungor och så... och så har man utifrån det diskuterat rökning tex, och stress och sånt. Men det är nog lite, det är vad jag kan komma på så här på direkten...

6. Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?

B: - Det är ju svårt att svara på för just nu letar jag efter en film om ergonomi men det hittar jag inte. Men det har ingenting med reflekterande kring medier...det är ju bara att jag behöver en film om ergonomi....så ja... men nej... men alltså... hade man mer att välja på skulle man kanske använda mer,

så är det väl?!... Vi tittar nog lite då och då på AV-media och ser vad de har fått för nytt och så va, men inte tror jag att de kommer nå... inte tror jag det kommer mycket så... Nej jag är inte nöjd, det borde finnas mer!

7. Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?

E: - Nej!

8. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?

B: - Ja det tycker jag, och då inte bara på... på våra ämnen så att säga...kulturämnena, utan överhuvudtaget så tror jag att vi skulle jobba mer på att få eleverna mer kritiska till det de översköljs av.

Men skolan är en vuxen-auktoritet och man kommer i en väldigt speciell situation om man börjar kritisera och vill att eleverna skall vara kritiska mot medier och mediernas budskap. Därför att det finns en tendens bland ungdomar, tror jag, att tycka att det som vuxna tycker är gammaldags och

auktoritärt, och det är positivt att vara emot vuxenvärlden...och då kommer man i en lite tuff situation. Så många gånger är det kanske bättre att låta bli (att kritisera medier) och försöka påverka dem indirekt, så att de blir medvetna och att de själva får komma på att de är kritiska mot olika saker.

9. Tar du fasta på att "utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser" i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)

B: - Ja det tycker jag,

Vi tittar på film och försöker tolka och analysera dem/de (eleverna) får göra egna filmer och på så sätt bli mer medvetna om hur film görs. Reklamfilmer till exempel, om de får göra en reklamfilm blir det indirekt ett sätt att bedöma hur reklamfilm görs och hur budskapet kommer fram och så där...

Och i en del grupper gör vi ju föreställningar, och då kan man ju också tänka sig att de tänker på... när de själva går på en föreställning/en rockkonsert, -Hur är ljuset satt? Och varför? Och sådana saker.

Så jag tycker att vi gör det på lite olika sätt på lite olika estetisk-verksamhetskurser.

10. Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?

B: - Det vet jag inte! Vi jobbar hårt på det med våra ämnen som vi har på de olika programmen, alltså estetiskverksamhet då, och vi försöker att få in de andra kärnämnen i vår verksamhet med våra tema-veckor och försöker bjuda in kärnämneslärarna till våra konferenser och så där... men jag kan inte säga att det finns en gemensam strävan på skolan.

Det är olika tror jag, olika program... och jag tycker att vi försöker men det är rätt svårt, gymnasielärare är ganska så ämnesinriktade. Man kan uppleva som med idrottslärarna, tex när vi har tema-veckor så säger de: -Oj det går liksom att samarbeta med idrotten det har de liksom inte ens tänkt på att det finns en möjlighet att plocka in det i verksamheten. Det är som att det känns... att detta har stått i läroplanen hur länge som helst och ändå så är det som att... det är ingen som har kommit på en metod för att verkligen... men att våra programgrupper är organiserade med lärarna som jobbar i programmen det tror jag ökar möjligheten... Jag tror att El (programmet) tex har jobbat mycket med att Svenskan och matten och sånt finns mycket i programmet.

Ja jag tror att det finns olika i olika program, olika mycket (strävan) på olika program.

11. Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?

B: - Positivt.

Skulle vilja ha mer samarbete med Svenska tex (för estet-eleverna)

12. Övriga synpunkter

B: - .../ svårt att ha samma sorts diskussion när grupperna är ojämna, svårt att få igång diskussionen/...

Bilaga 8

Lärarintervju nr: 5, 2008-04-23

Namn: "Dina"

Titel/utbildning: Konstfack utbildad Textilkonstnär och Bildlärare.

År i yrket:: ca 35 år (varav 14 år på Delta-skolan)

1. Anser du att man via bildämnet kan påverka elevers utveckling till demokratiska och reflekterande medborgare?

D: - Ja! Ja det anser jag naturligtvis, och det är också en strävan. Det tror jag att vi alla lärare strävar efter, ständig reflexion och att vi gärna arbetar med lite kontroversiella ämnen...i...alltså.

När vi arbetar med projekt och när man låter eleverna välja projekt, så vill vi nog gärna att de... ja..reflekterar och kan kommunicera kring vad de gör.

S: - Att kunna förklara varför de gjort som det gjort, liksom?!

D: - Och ja...ja det beror ju på vad man lägger med demokrati?! Men alltså vi kan ju också välja ämnen som uppmanar...alltså... eller projekt som handlar om tema: demokratiska-frågor. Vi har ju tex arbetat med barnkonventionen och ja... det där projektet som jag pratade om, alltså förhållandena i Kina/ arbetsförhållandena i Kina och så... det tror jag, det är ett väldigt bra ämne att sätta igång tankar!

S: - Så det blir liksom diskussioner under processen?

D: - Ja!

2. Anser du att bildområdets kursplaner ger dig tillräckligt med utrymme för att arbeta med saker du anser viktiga/aktuella ur ett samhällsperspektiv?

D: - Ja det... alltså som våra kursplaner ser ut så är de ju väldigt öppna, så det är ju klart, det handlar ju om vem som tolkar.. Det finns ju riktlinjer men, men.... och så finns det ju alltid det här...vad kallas det nu då? ..Värdegrunden! Jag menar där finns ju jättemycket att hämta ur som handlar om samhäll.... ..samhällsfrågor och så... sånt, Det är bra absolut! Det tycker jag! Men jag kan väl lägga till att det handlar om vilken person man är själv... alltså, att man måste se möjligheter, man kan ju inte lusläsa den (läroplanen) och följa utan ge sig in i den på ett nytt sätt kanske?

3. Använder du dig av media i din undervisning?

D: - Ja alltså... det blir och låta konstigt... vad är media? Det är det jag inte är riktigt sams med...

S: - Till exempel filmmedier, bildmedier, tidningsbilder, reklam etc.

D: - Ja det är klart att jag använder jättemycket bilder hela tiden. För varje projekt som vi har håller jag inledningar där jag hämtar, och gör min egna bilder och bildsammanställningar, utifrån aktuella teman. Och jag har ju jobbat hela livet så jag har ju vansinnigt mycket diabilder, för det var ju på den tiden då det inte fanns datorer ... så nu är ju inte det aktuellt längre... men det är ju klart att skall man belysa ett aktuellt tema så måste man ju hämta bilder och exempel och då hittar man ju det antingen då i... ja... filmer, tidningar, ja alla typer av bilder..som är jämförande... eller vad man skall göra. Ja.

S: - Hur redovisar du i dag då om du inte använder "dia" längre?

D: - Jo men ja använder fortfarande mina...men om jag var...skulle fortsätta jobba så skulle jag kanske...men nu har ju ja de här bilderna så då blir det ju att jag använder dem, men... och då kan jag ju känna att det är lite nedtrappning nu, jag ger mig inte in och visar via datorn... jag gör inga bildspel och så där..nej!

S: - Om man ser på media i undervisningen som ett eget uttryck då?

D: - Ja men då kan man väl säga att det mesta av elevernas uttryck...det kanske inte har varit genom filmkamera eller kamera. Men väldigt ofta... nästan varje år i allafall, i slutredovisningar och sådant där, så använder de (eleverna) sig av kameror och.... bland annat också för dokumentation. ...Och ja, inte varje år... så gör eleverna filmer, men det är väl det att vi här uppe på Gruvstugan inte har några redigeringsmöjligheter, utan det får jag hyra in på olika ställen. Men nu har ju Arenan redigerings-möjligheter så nu har... är det många elever som har gått på kurser och gjort filmer och lärt sig redigera där.. som de sen använder sig av här uppe... så det är ju ett bra samarbete. Men annars kan

man hyra in sig på Av-centralen, men då kostar det ju 500 kr /dagen... så jag... så att vi använder det (media som uttryck) men inte i så stor utsträckning... Och det tänker jag också att de som kommer efter mig borde göra det... att när man anställer någon så tycker jag att det vore bra om... alltså att den kompetensen kommer till här uppe, tycker jag. Jag menar för att de (eleverna) skall kunna... när man väljer egna projekt, skall de kunna välja allt i från skulptur till film. ...Alltså det skall vara ett naturligt uttrycksmedel och det är det (film) ju ofta för dem. ...Så ett av många verktyg, tycker jag, man ser det (media/film) som ett verktyg för att uttrycka nånting.

4. Anser du att reflexion kring mediernas innehåll ryms inom/hör till bildämnet ämnesområde?

D: - Ja det är ju också klart, tycker jag, att alla slags bildområden...ja menar de (eleverna) är ju så påverkade av bilder när de kommer hit så det är klart att man skall prata och analysera det. Nu kanske jag tycker att...det är också något som vi inte har gått in på specifikt utan det är mer som att det är..mm... ja när nånting kommer upp så kan man diskutera det, men de har ju också andra ämnen...

De har Kulturhistoria så att... mycket där får de ju också bildanalys

S: - Är det (Kulturhistorian) nere på stora skolan eller?

D: - ...så att... just precis!

S: - Har ni någon återkoppling med (undervisningsinnehållet) i Kulturhistorian?

D: - Ja delvis! Ja jag vet i allafall vad som händer.. sen kanske vi inte har haft något konkret samarbete men jag vet liksom vad de gör, och tar del av det de gör. ...Och framför allt sista ... som den här klassen som jag har nu som du ser.. då hade väldigt många (elever) valt att göra filmer så dem (filmerna) har jag sett.

S: - Okej, så de (eleverna) har gjort film på Kulturhistorien?

D: - Ja! Då skulle de.. temat var..det var en utställning på Bonniers Konsthall som handlade om minnen. Och då skulle de göra någonting kring minnen, och då valde många att jobba med film.

5. Använder du dig av framtagna läromedel i undervisning av media?

D: - Nej det kan jag väl inte säga att jag gör... det var en period...det var väl på... ja... i början av nittioalet när man debatterade könsroller väldigt mycket. Då tror jag att jag skaffade ett sådant här läromedel som jag köpte.. kring könsroller.

S: - Konsumentverket?

D: - Ja det var väl den, ja.. så den har jag använt i några omgångar.. Ja och den var riktigt bra! ..framför allt bildanalys... Det var ett häfte till (läromedlet) med bildanalys som jag tyckte var riktigt bra! ...Då man noga gick in på något "Marilyn Monroe-aktigt", har du sett den?

Ja men det (bildanalysen) var väldigt tydligt och bra så det var skönt att få det nerbrutet så där, men annars så är det ju inte så många...

S: - Du har inga fler exempel på läromedel du använt dig av?

D: - Nej

6. Känner du dig nöjd med utbudet av läromedel som finns för att arbeta reflekterande kring medier?

D: - Nej ja har ju alltså inte gjort nån... nån djupdykning nu i materialet som finns, så det vet jag faktiskt inte... Däremot så har jag gjort otroligt många egna material kring könsroller.. könsroller, med extrema bilder från veckopressen och så där... som diskussions bilder ... så det är klart att ..

Men ja upplever det så här, när man har en egen ingång till bilder så är det mycket lättare att prata omkring än om det är någon annan som har gjort det (undervisningsmaterialet)... så kan det ju lätt bli liksom att det blir lite mekaniskt...

S: - Kan det inte upplevas inspirerande då?

D: - Ja jo ja!

7. Anser du dig sakna något/några specifika redskap (läromedel) i undervisning kring mediernas innehåll?

D: - Ja...det blir ju en lite svår fråga då...om man säger så här att om jag skulle fortsätta som lärare nu så skulle ja ju vilja det...det som jag sa förut, att då måste man.. jag tycker att man måste föra in... för

det första så har vi inte.. vi har ju en dator och en (digital)kanon men är inte ens internet-uppkopplade! Alltså... att hela den delen (teknikdelen) behöver byggas ut, och jag skulle också då vilja ha digitalkameror.. både stillbilds- och film kameror och ja... tillfälle att redigera någonstans...Det tycker jag liksom att det hör till!Så att det skulle jag ju.. och att det då också kanske finns...då kanske man också skulle leta efter det här som du säger: *redskap* och *läromedel* för att avsätta kurstid till just det här va. För vi har ju en väldigt allmän kurs.... om det står bild och form fördjupning så kan vi ju välja själva vad vi vill fördjupa oss i, så det skulle jag ju mycket väl kunna... det skulle jag gilla, men nu är det försent...det är nedräkning nu.

S: - Vad blir svaret på frågan?

D: - Då får vi väl säga ja då, men de beror ju liksom på en själv att man saknar och så... att man inte har skaffat och liksom saknar något. Ja..mm.. ja jag vet ju inte ens vad som finns?!

8. Anser du att reflexion kring mediers innehåll generellt borde uppmärksammas mer i skolan?

D: - Ja det tycker jag absolut, därför att... ja men det är ju så... Men nu är det sånt slagsmål om timplaner och kurser och så men det skulle ju ta stor plats om man tänker på hur oerhört påverkade de (eleverna) är och hur dåligt eleverna mår också ..alltså... kring så mycket negativ påverkan kan man väl säga...Om det fanns ett ämne som hette Mediekunskap på alla bilder... ett sådant ämne som kanske skulle jobba med Kulturhistorien, bild.. och ..ja... Historien , Samhällskunskap, alltså som en spindel!

...eftersom man nu skall jobba övergripande det är det man vill... med enhet och så där, precis som ett bibliotek /en stations på 'skolan där man hade tillgång till sånt... ja en medieverkstad på varje skola, kan man väl ha? ...där alla elever kunde jobba?

..Men det är klart... man kanske skulle jobba utifrån bild... jaja...

9. Tar du fasta på att ”utveckla elevernas förmåga att tolka och bedöma vardagliga estetiska företeelser” i kursen ESV 50p? (citerat ur kursplanen)

D: - Jo ja, på sätt och vis kan man säga... alltså vi har ju integrerat den här kursen (ESV), vi kanske inte avsätter tid enbart för estetisk verksamhet utan det..det är väl den kurs kanske som vi inte följer så väldigt bokstavligt i kursplanen. ..Utan vi låter den bli till projekttid... ja, och det är klart att det... det blir ju mycket diskussioner och tolkningar och ja.. Och vardagliga estetiska företeelser....ja..vad är det?

S: - Allt man möter i vardagen.

D: - Ja ja, precis! Vi går regelbundet på utställningar och diskuterar vad som händer

S: - Bara man går ut på stan så..arkitektur tex

D: - Ja ja, jo precis!

S: - Men blir det mera indirekt, eller?

D: - Ja det tycker ja kanske att det blir. Att man ofta har diskussioner. Och speciellt om det här som du säger, att gå ut på stan, har vi diskuterat mycket om vem det är som äger det offentliga rummet och sådana saker... Vi har till och med haft ett projekt som hette *Street art.*, där vi bombarderade stan med våra små bilder som vi satte upp i hela stan och så här.. Och så har vi haft ett projekt på gång där vi skulle.. men precis då...alltså när Hennes och Mauritz satte upp sina... de här årliga underklädsannonserna så hade vi kommit långt i planerna på att teckna av dem där (underklädsannonserna) och sy små tomte-dräkter och klistar fast på nätterna, så att de (underklädsannonserna) var lite varmare och slapp frysa så hemskt... Men precis då så bytte de ju sådana här annonstavlor så det blev ja... vi kom av oss där... ja... Men just sådant, sådana där saker...

S: - Protestaktioner

D: - Ja väldigt mycket sådant har vi gjort... håller vi på med...

S: - Vilken kurs gör ni detta under?

D: - Nej, det vet ja inte vilken kurs... utan de (underklädsannonserna) dyker upp i december och vad vi håller på med då...

10. Finns det en gemensam strävan på skolan för att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande?

D: - Ja fast det är himla svårt att få till alltså... Jo men visst, men jag tror att det tar många år och... Det är någon slags... som jag upplever det som... någon slags... Ja, det kan gnissla där lite grann mellan teoriämnen och kulturämnen... som dans och teater och så där. För jag har sagt att jag tänker inte vara någon hjälpgumma och det där gamla vanliga, utan jag vill ha andra ingångar (för ämnesövergripande samarbete).Så...jag har själv föreslagit en gång ett sånt här (samarbete) genom... alltså.. stor ämnes... ja två gånger har jag... men det har liksom inte fallit i go...det är precis som att de (teori-ämneslärare?) är främmande för vårt arbetssätt. ...Utan för dem gäller liksom ett annat arbetssätt och innan man får ihop det där att de kan... ”okej, ni får jobba på ert sätt och vi jobbar på vårt”, men alltså...

Så det var just kring Barnkonventioner som jag tyckte... det kunde alla ämnen gå in i, och när vi gjorde det här projektet med de Asiatiska arbetarna då tycket jag också att då skulle Samhällskunskapen gå in och... ja... överhuvudtaget ha en diskussion kring globalisering... ja, och sådana saker... Att de (samhällskunskapslärarna) skulle också kunna plocka upp när jag behöver teoretisk hjälp. Nu fick vi ju läsa den här *No Loggo* själva, så gott det gick liksom, men det hade vart jätteschysst att ha en teori-lärare som stöd alltså... så slapp vi ta den tiden va... Men det på något sätt att det är... jag som går in i det här projektet och då är inte de (teori-lärarna) riktigt med... Fast det är på gång nu då att det kommer mera från teori-lärarna... att ta dem.... Ja alla (lärare) vill ju på något sätt (samarbeta)... men vi har inte

hittat någon form riktigt... Så vi har varje år haft något sådant här... övergripande ämnen, tex som har varit lätt från alla att gå in i och det har varit (temat) Förhållanden.... ja... och det är ju ganska öppet... alltså, allt i från Matte som kan ha statistik och förhållandetal till Samhällskunskap som kan ha... prata om.... Fredspolitik eller jag vet inte.. Och vi kan uttrycka det (temat förhållanden) skulpturalt kanske, och Dansarna (Estetiska programmet inriktning Dans) kan röra sig och så... så...

S: - Men har det här samarbetet gällt bara på Estetprogrammet?

D: - Ja ja

Jag hade ett sådant här ämne (Tema) som hette Zonerna/.... * (Några elever kommer in i rummet)*/Vart var jag då?... Jo Zonerna... Ja, för det tycker jag också handlade om konfliktlösning. För mig är det bättre att ha något sådant här laddat ord än att man skall liksom bestämma någon sådant här... 1800-talet (som gemensamt tema), eller något sådant.... Ja...det tycker jag är skittråkigt! Men nu har arbetslaget frigjort ämnen så att ämnena ligger samtidigt, alltså teori-ämnena, så att de skulle kunna arbeta tvärsöver och... Så är det ju upp till oss då om vi vill haka på... eller ge exempel/ge förslag, naturligtvis... Ja man får se.. så strävan finns där!

11. Hur ställer du dig till att arbeta programintegrerat/ämnesöverskridande i frågor rörande mediekommunikation?

D: - Öhm....det skulle ju faktiskt kunna vara ett väldigt konkret ämne att starta med på något sätt.

Ja just att man skulle analysera media och...mmm...

S: - Kanske kan Media/medieanalys bli temat för nästa termin?

D: - Ja alltså... det är väl meningen att man skulle göra någonting med ettorna...

12. Övriga synpunkter

D: - Nej men ja har väl gjort det (uttryckt övriga synpunkter)... det här som jag har sagt att saker och ting måste utvecklas...aaa..det är väl den delen (teknik och digitalisering) som skall utvecklas nu här (på skolan) tror jag... Och då känns det kul att sluta också tycker jag... att.... jag menar att... öhm... veta att utbildningen kommer att förändras, att det kommer hända nya saker. Det tycker jag... att det blir någon som kommer och gör någonting som jag inte kan, så att de (kommande lärare) inte bara gör det jag kan...

Bilaga 9

Att gestalta representationer i film

Skola:

Datum:

Gruppdeltagarantal:

Alldeles nyss har ni sett kortfilmen: *Egen härd är guld värd* av Per Carleson 2003.

Nu är det meningen att ni inom gruppindelningen skall diskutera det filmbaserade *tema* ni tilldelats. Börja med att diskutera denna företeelse med utgångspunkt i filmen och fyll sedan på med era egna erfarenheter och associationer. Meningen med detta samtal är att inspirera er till att praktiskt gestalta era tankar kring detta tema. Hur denna gestaltning tar sig uttryck lägger jag mig inte i så länge den bearbetats via ett (eller flera) estetiska uttrycksmedel, t ex. bildkonst, teater, lyrik etc. Det enda kravet är att ni måste hemlighålla temat för er gestaltning fram till redovisningen eftersom de andra grupperna då skall få gissa vilket tema ni arbetat utifrån. Vid redovisningen skall var grupp även vara förberedd på att förklara hur gruppen tänkt och tolkat uppgiften för att få just detta resultat.

Förslag till frågor för att få igång gruppdiskussionerna:

- *Vad har du sett?*
- *Vad tänker du?*
- *Vad känner du?*
- *Vilka egna erfarenheter/relationer har du till temat?*

Förslag till gestaltningar.

- Bildcollage-teknik
- En pjäs eller liknande
- En dikt
- Fri kombination

Observera att *temat* ni arbetar med måste hållas hemligt för de andra grupperna fram till passets slut. Tänk även på att samarbeta då tiden är knapp för att hinna klart till redovisningen.

Lycka till!

// **Susanna Géczi**

Bilaga 10

Att bearbeta och gestalta en löpsedel

Skola:

Datum:

Gruppdeltagarantal:

Alldeles nyss har ni fått en introduktion kring bild och text i löpsedlar. Nu är det meningen att ni utifrån gruppindelningen skall skapa en egen löpsedel. För att komma igång tilldelas varje grupp fyra st korta tidningsnotiser att välja ifrån. Påbörja uppgiften genom att läsa igenom notiserna samt att gemensamt välja ut den som gruppen skall arbeta med. Bearbeta sedan den valda texten genom att gemensamt diskutera fram hur denna notis göra sig *bäst* som löpsedel. Meningen är att ni vid lektionspassets slut skall redovisa en så pass oemotståndlig/skrämmande/ bisarr/sorglig löpsedel som möjligt utan att ha *ljugit* om notisens innehåll. Vid redovisningen skall varje grupp även återge innehållet i sin ursprungs notis, samtidigt som gruppen skall vara beredd på att diskutera och svara på frågor kring sin gestaltning.

Förslag till tekniker för gestaltningen:

- Collage-teknik
- Texta/teckna på fri hand
- Word, Photoshop
- Fri kombination

Några punkter att diskutera och ta ställning till:

- En löpsedel kan: hylla/sänka/skrämma/locka/informera etc.
- Texter har en tendens att påverka hur vi avläser bilder.
- Bilder har en tendens att förstärka/understryka texters budskap.

Kom ihåg att tiden för utförandet är kort och att det därför är extra viktigt att ni samarbetar inom gruppen.

Lycka till!

// Susanna Géczi

Bilaga 11

Att gestalta ett målgruppsbyte

Skola:

Datum:

Gruppdeltagarantal:

Alldeles nyss har ni fått en introduktion kring målgruppstänkande inom förpackningsdesign, samt blivit indelade i grupper. Med dessa fakta som grund får ni i gruppen i uppdrag att:

- **”Byta målgrupp” på företaget *Arlas* välkända mellanmjölks-förpackning.**

Varje grupp i klassen tilldelas angående förpackningsdesign en egen målgrupp att arbeta kring. Meningen är att varje grupp under detta övningspass skall enas och utföra en lämplig layout idé för redovisning. Som utgångspunkt för arbetet får alla grupper en ”pappers-mall” av mjölkpaketet. I utförandet av layouten är det dock upp till gruppen att välja sitt arbetssätt. Gestaltningen av mjölk-tetran skall redovisas 3-dimensionellt vid övningspassets slut. Vid redovisningen ”gissar” vi även på varandras målgrupper, samt diskuterar/kommenterar varandras resultat.

Saker att diskutera och överväga inför utförandet:

- Vilka färger kan tänkas tilltala vår målgrupp?
- Vilka former kan tänkas tilltala vår målgrupp?
- Vilket typsnitt ?
- Bör vi infoga en bild?
- Bör vi infoga en figur?

Förslag på tillvägagångssätt för gestaltningen:

- Arbeta med mjölkpakets-mallen i Photoshop
- Färglägg/dekorera mallen på fri hand
- Använd dig av collage-teknik
- Kombinera fritt!

Observera att målgruppen ni arbetar efter måste hållas hemlig för de andra grupperna fram till passets slut. Tänk även på att samarbeta då tiden är knapp.

Lycka till!

// **Susanna Géczi**

Bilaga 12

Underlag för lektionsutvärdering (lärare)

Datum:.....

Skola:.....

Har denna övning vidgat din syn på hur man kan använda/undervisa kring medier?

Har denna medie-övning förändrat din syn på hur man i bildämnet kan reflektera kring medier utan att utesluta den skapande processen?

Ser du potential för ämnesöverskridande/programintegrerad-undervisning i denna typ av övning?

Uttryck något du upplevt som särskilt bra med övningen?

Uttryck något du upplevt som mindre bra med övningen?

Ge mig gärna förslag och råd inför mitt fortsatta arbete med liknande uppgifter

Ett stort tack för din medverkan!
Mvh/Susanna G

